

Per 1366/2004

10038961,2

COBISS •

GORIŠKA KNJARNICA

OGLAR

glasilo Kulturnega društva Zavratac

Zavratec

UVODNIK

- 3 Bogdan Berce

AKTUALNO

- 4 KS ZAVRATEC: ZAVRATEC - LEPA IN GOSTOLJUBNA VAS - Darko Bogataj
 5 PRAZNOVANJE 20. OBLETNICE PGD ZAVRATEC - Srečko Rejc
 6 MAŽINATOVA KAŠČA JE OBNOVLJENA - Polona Gantar
 8 PRENOVA GALERIJE FAROVŽ - Polona Gantar
 9 DRŽAVNOZBORSKE VOLITVE 2004 - Tomaž Mivšek

GOSPODARSTVO

- 10 POVRŠINSKA OBDELAVA LESA - Darko Bogataj

ČEZ PLANKE

- 12 ZAVILČAN SE PREDSTAVI - Špela

IZ ZGODOVINE

- 13 POSKUS KRONIKE ŽUPNIJE SV. URHA V ZAVRATCU - VI. DEL - Darko Bogataj
 14 SPOMINI NA MIKLAVŽA - Jože Lazar
 14 REZANJE ZELJA - Olga Vehar
 14 PLETENJE KOŠEV - Andreja Kogovšek

KULTURA

- 16 LIKOVNA KOLONIJA »ZAVRATEC 2004« - Andrej Mivšek
 17 V SLIKARSKI KOLONIJI ZAVRATEC 2004 - Valči Kavčič
 20 MEŠANI PEVSKI ZBOR ZAVRATEC - Karmen Kogovšek
 21 S PESMIJO SMO OBISKALI STANOVALCE DOMA STAREJŠIH OBČANOV V LOGATCU - Renata Kogovšek
 22 OGLARSKA NEDELJA V IDRISKIH KRNICAH - Tomaž Mivšek
 23 EDVARD KOCBEK - JUNAK NAŠEGA ČASA - Tomaž Mivšek

POEZIJA IN PROZA

- 24 Marko Rijavec
 26 Veronika Hatlak
 26 Janez Gantar
 27 Olga Vehar
 28 NEPOVABLJENI GOSTJE - Olga Vehar
 28 LEPO JE NA DEŽELI - Jože Lazar

ŠOLSKE STRANI

- 29 JAZ, ŠOLSKI MINISTER
 30 VAŽIČI, DINOZAVRSKA ZGOĐBA
 31 JESENSKE UGANKE IN PESMI, ZAKAJ NEKI DEŽUJE
 32 MOJ DEŽNIK JE LAHKO BALON?
 33 MOŠNJIČEK PRAVLJIC

STRAN ZA NAJMLAJŠE

- 37 DEBELUŠČKOVI ŠKORNJI - Mirjam Rejc

ŠPORT IN RAZVEDRILO

- 40 NOTRANJSKA PLANINSKA POT POTEKA TUDI OB ROBU ZAVRATCA - Franc Bogataj
 40 ZAVRAŠKI TRIGLAV - Judita Treven

RAZVEDRILO

- 43 UGANKA - Olga Vehar
 43 ŠALE IN ANEKDOTE - Olga Vehar, Nejc Mrak, Evgen Rupnik, Jože Lazar, Janko Rupnik

45 POSLOVNE STRANI

UVODNIK

g. Bogdan Berce, župnik v Zavrattu

Obhajali bomo božič v letu 2004. Lahko rečemo, da se bližamo cilju letošnjega leta in se naše veselje začenja skupaj z Novorojenim. Ta mejnik bo najbrž močnejši po smislu, ne bo pa preglasil tistega, ki želi konec povezati z začetkom. Božič je vedno novo leto, ker je naš Odrešenik Jezus Kristus rojen, živi ali trpi in joče s človeštvom.

Ko sledim raznim tekmovanjem, se z zmagovalci veselim, da so dosegli zastavljene cilje. Toda vedno me nekaj moti ob vprašanju: Kaj so pa dosegli? Osvojili so že osvojeno, na 100 metrov ali na 50 kilometrov in več, vse je bilo že prehojeno, pretečeno, preplavano ali presmučano. Vendar nikoli ne bomo odnehali stremeti za tem, čeprav bomo ponavljali ponovljeno, da bi bili znova prvi, znova zmagovalci.

V iskanju Boga in v božjem iskanju nas, pa odkrivamo za nas osebno še neodkrito. Bog trka na vrata, ki se še niso odprla. Izrekel je besedo, ki še ni naletela na odprta ušesa; poljubil je to zemljo, pa mu še ni vrnila ljubezni. Bog vztraja in še bo vztrajal. Ne samo dva tisoč let. Začel je že mnogo prej in nikoli ne bo odnehal. On je začel z Besedo, ki je postala človek; je Luč, ki išče temo; je Ljubezen, ki še ni osvojena in mi smo bitja, ki potrebujemo Besedo, Luč in Ljubezen.

Ko bomo izgovorili besedo: veselimo se, ker je rojen Bog med nami, bo kakor, da smo poklekili k človeku in k Bogu. Osvojeni bomo za življenje in srečo. In zmagovalci bomo na področju, ki je vedno novo: za leto 2004 ali leto 2005.

OGLAR, letnik 4, št. 2, december 2004

Glasilo izdaja Kulturno društvo Zavratec dvakrat letno

Uredniški odbor:

Polona Gantar (*odgovorni urednik*), Tomaž Mivšek, Nataša Pintar, Renata Kogovšek, Jožef Lazar, Andrej Mivšek, Robert Rijavec, Darko Bogataj, Mojca Mivšek, Kristina Bogataj

Naslovna in zadnja stran: Andrej Mivšek

Fotografija: Robert Rijavec

Tisk in oblikovanje: ABC Merkur d.o.o. Idrija

Naklada: 300 izvodov

KS ZAVRATEC: ZAVRATEC – LEPA IN GOSTOLJUBNA VAS

Darko Bogataj

Turistična zveza Slovenije organizira vsako leto akcijo "Moja dežela - lepa in gostoljubna". Namen akcije je spodbujanje urejenosti kraja kot celote in ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Občina Idrija in Lokalna turistična organizacija Idrija sta z akcijo "Občina Idrija - lepa in gostoljubna" sodelovali v projektu Turistične zveze Slovenije. Ocenjevalna komisija je v sestavi Miro Božič, Božo Uršič in Janko Prelovec ocenjevala dosežke v občini Idrija.

Na področju urejenosti naselij oziroma kulturne krajine je priznanje prejela krajevna skupnost Zavrtec, KD Zavrtec pa je prejelo priznanje za kulturno umetniško delovanje. Priznanje je prejel tudi Stanko Leskovec za prispevek pri ohranjanju kulturne dediščine pri obnovi stare kašče. Na slovesnosti na gradu Gewerkenegg sta priznanje iz rok podžupana občine Idrija Jožeta Kenka sprejela Polona Gantar kot predstavnik KD in Darko Bogataj kot predstavnik KS Zavrtec ter Leskovec Stanko kot lastnik obnovljene kašče.

V ostalih kategorijah so priznanja prejeli še: Tekoško-smučarski klub Idrija, smučarski center Javornik, Planinsko društvo Idrija, društvo Grča Spodnja Idrija, združenje NOB Idrija Cerkno, Vojni muzej Idrija, Center zdravja in lepote Lidija Obid in Katarina Kurinčič.

Priznanje, ki smo ga prejeli, je dokaz, da je kulturno življenje v Zavrtecu na visokem nivoju, kar so opazili tudi zunaj meja Zavrta. Vodstvu KD Zavrtec pomeni hkrati priznanje za dosedanje delo in spodbudo za naprej. Kot smo že večkrat pisali, je v kraju veliko skritih talentov, ki lahko preko

kulturnega društva pokažejo svoje sposobnosti. Več dejavnosti društva omogoča, da vsak najde nekaj zase tako kot pevec, igravec, pisatelj ali slikar. Želel bi izkoristiti priliko in spodbuditi vse tiste, ki se sramežljivo obotavljajo pri povabilih za sodelovanje.

Tudi krajevna skupnost sprejema priznanje kot spodbudo za nove projekte, ki se pripravljajo v prihodnosti. Visoka zavest krajanov nam je omogočila, da smo asfaltirali večino cest v kraju in kaže, da jih je bilo lažje asfaltirati kot sedaj vzdrževati.

Ureditev trga pred cerkvijo je glavni projekt v naslednjih letih. Prejeli smo že več pozitivnih mnenj in verjamemo, da bo trg lepo povezal cerkev in kapelico v zaključeno enoto. Lepa vas se razvija, kar dokazujejo tudi novogradnje in mlade družine. Vse lepote kraja pa bi bilo pametno izkoristiti tudi v turistične namene, saj bi to lahko predstavljalo tudi dodaten vir zaslužka za krajane. Velikokrat me sprašujejo, če je kdo že odprl gostilno ali kmečki turizem v kraju. Po mnenju strokovnjakov so velike možnosti za kmečki turizem, aktivno preživljanje počitnic in kolesarskih izletov. Krajevna skupnost žal nima vzvodov moči, da bi lahko aktivno pomagala posameznikom za začetek dejavnosti. Obstajajo pa možnosti, da preko vlaganja v infrastrukturo in objekte, kot bo novi trg, prispeva k zanimivejši ponudbi kraja.

Vsekakor pa bo krajevna skupnost po svojih zmožnostih podprla vsakega krajana, ki bi začel s turizmom v kraju. Naj bo priznanje Turistične zveze kraju prava spodbuda in potrditev, da je že prišel čas tudi za turizem v Zavrtecu.

PRAZNOVANJE 20. OBLETNICE PGD ZAVRATEC

Srečko Rejc

Zametki nastanka PGD Zavrtec segajo v leto 1982, ko je takratna krajevna skupnost Zavrtec dne 15. maja 1982 občini Idrija podala pobudo za ustanovitev PGD Zavrtec. Dobrih pet mesecev kasneje se je društvo z desetimi podpisniki registriralo kot deseterina PGD Godovič. Ob ustanovitvi gasilskega društva je takratni predsednik občinske zveze g. Jurij Peternej našemu PGD podaril prvo gasilsko brizgalko, nekaj cevi in ročnik. Samostojno gasilsko društvo se je ustanovilo 1984. Razvoj gasilskega društva je šel naprej - iz mlekarne smo naredili urejen gasilski dom. Leta 2000 smo v Zavrtaču uredili tudi vodovodno omrežje s hidranti. Leta 2002 smo kupili drugo gasilsko kombinirano vozilo. V letošnjem letu smo postavili prve protipožarne omarice.

Ves ta čas je vzporedno potekalo tudi usposabljanje gasilcev. Tako smo dobili kar nekaj izprašanih gasilcev, gasilske podčastnike in gasilce - pionirje. V sedanjem času gasilski dom predstavlja središče Zavrtača, saj se v njem poleg gasilskih dejavnosti opravljajo tudi razne kulturne prireditve kot tudi družabna srečanja.

Z obstojem PGD Zavrtec imamo krajani Zavrtača zagotovljeno nujno gasilsko pomoč ob požarih. V teh 20-ih letih je bilo v Zavrtaču in v okolici kar nekaj velikih požarov, kjer je tudi PGD Zavrtec priskočilo na pomoč.

Poleg zagotavljanja nujne gasilske pomoči, pa PGD Zavrtec s svojim delovanjem med seboj povezuje ljudi v prijaznejšo skupnost.

Na Urhovo nedeljo smo praznovali 20. obletnico PGD Zavrtec. Proslavili smo jo z razvitjem prvega prapora ter z blagoslovom nove motorne brizgalko, ki jo je podarila Gasilska

zveza Idrije. Proslava se je pričela z uvodnimi govori predsednika Gasilske zveze Idrije g. Joža Jesenka in predsednika PGD Zavrtec. Nato je sledilo razvitje prapora. Prapor je bil financiran s strani PGD Zavrtec ter s prostovoljnimi prispevki. Zbranih in pritrjenih na drog prapora je bilo 72 žebličkov. Pripeli smo 5 trakov, ki so jih darovali družina Lazar Zavrtec 25, Gasilska zveza Idrija, KS Zavrtec, PART s.p. Jakob Menegatti in PGD Godovič. Prapor je PGD Zavrtec predal boter prapora Jože Lazar, Zavrtec 16. Veselo je zapela slovenska pesem Mešanega cerkvenega pevskega zbora Zavrtec, oglasila se je brizgalna črpalka, na srečo ni nikjer gorelo.

Svoje delo je dobro opravil g. župnik Bogdan Berce z blagoslovom prapora in brizgalne črpalke. Naš novi prapor se je pozdravil s prapori sosednjih PGD. Seveda ob tem ni manjkal pokončen mlaj s slovensko zastavo.

Po resnem programu smo se najedli lovskega golaža in čevapčičev ter si na novo pripravljenem odru nabrusili pete ob spremljavi zvokov skupine Strmina.

PGD Zavrtec je pred novimi izzivi, saj se v naslednjih letih načrtuje predvsem:

- ureditev prostorov podstrešja gasilskega doma za potrebe poslovnih prostorov PGD Zavrtec, KS Zavrtec in Kulturnega društva Zavrtec ter
- izboljšavo in nadaljevanje izpopolnjevanja znanja in spretnosti gasilcev

Prepričan sem, da se z dobro aktivnostjo vseh članov društva zmore doseči zastavljene cilje ter doseči še več, kot načrtujemo.

Ob dosežku, ki smo jih ustvarili v preteklih 20-ih letih, se vsem članom PGD Zavrtec in ostalim, ki so pripomogli k temu, v imenu PGD Zavrtec zahvaljujem za vašo požrtvovalnost in za vaš trud.

Obenem upam, da bo PGD Zavrtec ostalo živo in dejavno tudi v prihodnje, saj nas čaka še veliko delovnih izzivov.

Na pomoč!

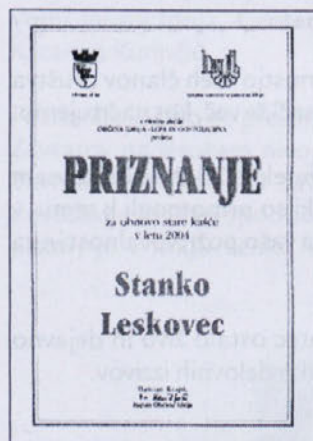
Slovesen dvig prapora. Foto: Mirjam Rejc

MAŽINATOVA KAŠČA JE OBNOVLJENA

Polona Gantar

Naključni obiskovalci, ki se peljejo skozi vas, predvsem pa domačini - vsi skupaj imamo od letošnjega poletja dalje možnost, da se ozremo proti zavraški "Rožni ulici" in uživamo ob pogledu na obnovljeno Mažinatovo kaščo. Verjetno vsakomur najprej pade v oči na novo narejena slamnata streha, potem fasada, freske na nji... Vsi elementi se, kljub svoji preprostosti, neverjetno lepo ujemajo med seboj, z naravo in s krajem.

Objekt, ki nosi častitljivo letnico 1678, bo odslej služil kot muzej, o njegovi zgodovini in obnovi pa je več povedal lastnik Stanko Leskovec: Kašča spada v sklop gospodarskih poslopij na kmetiji, med katerimi so štala, kozolec, pajšt, (lahko tudi kovačija) in se je uporabljala za shranjevanje kmetijskih pridelkov (žito, zelenjava...), hkrati pa je služila tudi kot stanovanje za kajžarje ali, kot so rekli v Zavrtaču, za bajtarje. Notranjost ne premore samo kleti, pač pa tudi kamro, hišo in črno kuhinjo. Vse je velbano. Po spominu Stanka Leskovca so bili zadnji stanovalci v njej v letih okrog 1925-30, pravili pa so jim "Dristniki". Kdaj in kam so se odselili, ni znano.

Priznanje Stanku Leskovcu

Kašča je nato samevala, k sreči je niso predelovali, še vedno pa so jo uporabljali za shranjevanje kmetijskih pridelkov (kot jo tudi še danes).

Ideja o obnovi se je pojavila, ko si je pred približno 15-imi leti skupina študentov in profesorjev (verjetno iz Ljubljane ali Nove gorice) prišla v vas ogledovat starejše stavbe in vse, kar v povezavi z njimi spada v sklop arhitekturne dediščine (to so bili takrat

Izgled kašče po končani restavraciji. Foto: Robert Rijavec

cerkev, kapelice, Rupnikova stara hiša - svinjak...). Predvsem so jih zanimala freske - kako so narejene, koliko so stare... Okrog 10 let nazaj so prišli strokovnjaki iz Zavoda za kulturno dediščino Nova gorica in si kaščo podrobneje ogledali. Ugotovili so, da vrata, letnica nad njimi in barve fresk izhajajo iz istega časa. Kmalu zatem je Zavod za kulturno dediščino Nova gorica obnovil freske na Rupnikovem svinjaku.

Redno vsako leto je nato hodila na ogled etnologinja Andreja Ščukovt iz iste ustanove v Novi gorici. Stiki so bili vse pogostejši. Tako so nekako pred tremi leti skupno prišli do ugotovitve in odločitve, da bi stavbo zaradi velike zgodovinske vrednosti tudi obnovili. S strani zavoda je bila seveda predlagana restavracija, samoumevno v obliki, kakršno je stavba imela prvotno. To pa ni lahko! Kot za vse, je bilo tudi tu potrebno dobiti denar ali, lepše rečeno, sredstva. Začela se je dolga pot do pridobivanja le-teh. Prvi pogoj, da država kar koli prispeva je bil, da pride objekt pod spomeniško varstvo (dobi status spomenika, ki ima določeno zgodovinsko in umetniško vrednost). Po dveh zavrnjenih prošnjah (dve leti zaporedoma) je bila zadeva s strani Zavoda za kulturno dediščino R Slovenije končno odobrena. Drugi pogoj pa je bil, da lastnik privoli v sodelovanje z Zavodom za kulturno dediščino, da se strinja s

Kašča pred 80-imi leti, last Alojza Kogovška

Kašča pred obnovo. Foto: Primož Leskovec

strokovno obnovo objekta (da prepusti stavbo v obnovo strokovnjakom, ki jih določi zavod), hkrati pa tudi sam prispeva določen del sredstev.

Tako je bil pred dvema letoma izdelan načrt za obnovo: Zunanost in notranost so fotografirali, v pomoč pa je bila tudi fotografija kašče, stara okrog 80 let (last Alojza Kogovška, Z. 17).

Pri podrobnem ogledu je bilo ugotovljeno, da je bilo okno, ki gleda proti Brniku, pozneje zazidano, stopnice pa so bile prvotno kamnite.

Dne 23. avgusta 2004, so tako prišli mojstri iz Prlekije in v štirinajstih dneh naredili novo slamnato streho s čopoma na vsaki strani – tako, kot je bila včasih. Tudi slamo, povezano v škope, so pripeljali s seboj in to kar s tremi kamioni, kar "znese" 3300 kilogramov. Na desetih hektarih v Prlekiji namreč vsako leto zasejejo žito (rž), katerega slamo namenijo samo za izdelavo streh. Pri Mažinatih so mojstri v tistih štirinajstih dneh tudi stanovali (v stari hiši), jedli...in skratka, začasno postali del njihove družine. Prav dobro so se razumeli, postali prijatelji in bili po končanem delu vsi zadovoljni.

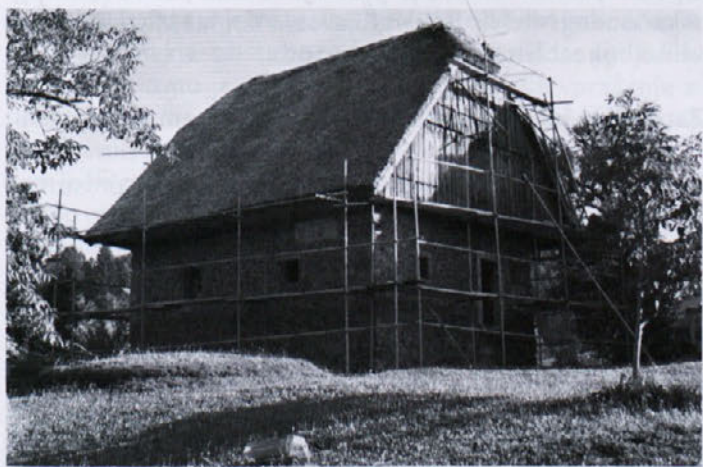
Zidarska dela so prevzeli mojstri iz Vipavskega. Tako so na novo naredili okno, ki je bilo zazidano, obnovili fasado na način,

kakršna je bila najprej (ne povsem na "gladko"), pobelil pa jo je domačin Ivan Kogovšek, Z. 4a. Leseni opaž je na novo izdelal sosed Franci Lazar.

Freske so obnovili in deloma na novo zrisali študentje restavratorstva iz Ljubljane pod mentorstvom prof. Tonija. Dekorirana vhodna vrata so odpeljali v Zavod za kulturno dediščino v Novo gorico in jih restavrirali. Tam so naredili tudi nove kamnite stopnice, take kot naj bi bile nekdaj. Do sedaj so bile pred kaščo že nekaj časa kar novejšje železne, za katere se tudi ne ve, od kje in kdaj so tja prišle.

Izdelava slamnate strehe. Foto: Primož Leskovec

Pred obnovo fasade. Foto: Robert Rijavec

»Slamnati« mojstri Prleki. Foto: Primož Leskovec

Restavratorji fresk. Foto Primož Leskovec

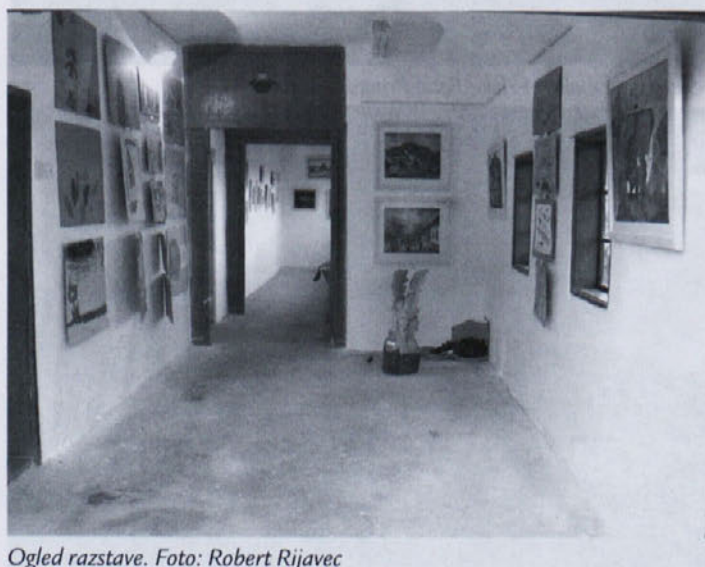
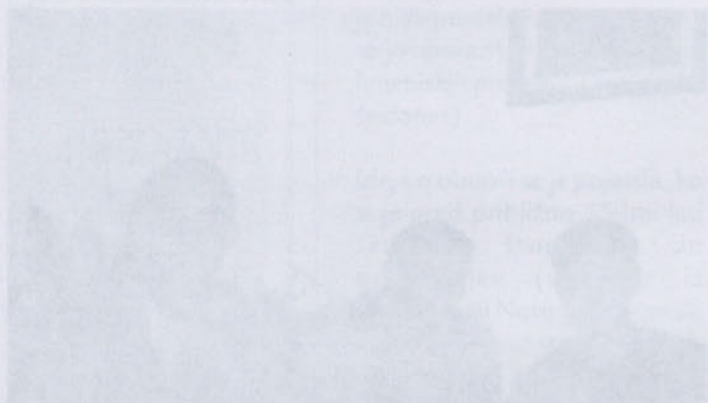

Tako se slikajo freske. Foto Primož Leskovec

S tem je bila obnova zunanosti končana, v načrtu v bližnji prihodnosti pa je tudi obnova notranjosti, katere vsestranska vrednost ni nič manjša.

Novica, da ima Zavratac obnovljeno stavbo, staro kar 326 let, se je hitro razširila. Že med samim potekom obnovitvenih del so začeli prihajati prvi obiskovalci, med njimi tudi novinarji. Ravno v tistem času je v organizaciji občine Idrija, ki je med drugim tudi prispevala manjši del sredstev za obnovo, in Lokalne turistične organizacije Idrija, potekala akcija OBČINA IDRİJA – LEPA IN GOSTOLJUBNA. Strokovna komisija, ki so jo sestavljali arhitekt Miro Božič in fotografa Janko Prelovec ter Božo Uršič, je soglasno sklenila, da se lastniku Stanku Leskovcu podeli priznanje za obnovo stare kašče v letu 2004. Slovesna podelitev le-tega pa se je zgodila 14. oktobra 2004 na gradu Gewerkenegg v Idriji.

Lepo je, da so se na to veliko delo v majhni vasi spomnili tudi v Idriji in to s častnim priznanjem tudi izkazali – tako g. Stanku Leskovcu, kot tudi ostalim krajanom. Istočasno sta namreč Kulturno društvo in Krajevna skupnost Zavratac prejela priznanje za vzorno urejeno kulturno krajino in prispevek na kulturno-umetniškem področju v letu 2004. Vse to nam veliko pomeni, ponosni pa smo, da imamo v svoji sredi ljudi, ki si znajo vzeti čas za lepoto, ki so nam jo zapustili naši predniki, jo ohranjati in oplemeniti za nas in naše potomce.

Ogled razstave. Foto: Robert Rijavec

PRENOVA GALERIJE FAROVŽ

Polona Gantar

Že od ustanovitve KD Zavratac potekajo, več ali manj redno, v prostorih župnišča Zavratac, likovne razstave. Prostora nam je rade volje v uporabo odstopil takratni g. Župnik Danilo Kobal, saj je kulturna dejavnost vsem v korist. Na ta način se širi kulturna osveščenost, pa tudi ustvarjalnost, saj npr. pri razstavi pirhov sodelujejo tudi farani.

Na sestanku pred letošnjo likovno kolonijo pozno spomladi pa je upravni odbor KD Zavratac sklenil, da se galerija obnovi. Če želimo prirediti razstave večje kvalitete, bo treba vsaj malo polepšati izgled prostorov, kjer se vse skupaj odvija – smo bili enotnega mnenja.

Ivan Kogovšek, Z. 4 je zato oba prostora pobelil, Robert Rijavec pa je nabavil in namestil nova vodila in kljukice za obešanje slik. Naš sedanji g. župnik Bogdan Berce, ki ima izreden smisel za vse lepo, pa je kupil še prave, galerijske luči (reflektorje) in jih tudi sam namestil.

Razstava del, ki so nastala na letošnji koloniji in so jo z veliko truda in požrtvovalnosti pripravili Jože Lazar, Z. 16 (okvirji), slikar Andrej Mivšek, Robert Rijavec in Tomaž Mivšek, je zato veliko bolj zablestela kot bi sicer.

Zato – lepa hvala vsem!

PRIPIS: Razstave pa sploh ne bi bilo, če prenovljenih prostorov ne bi počistile Kristina, Mojca in Polona.

Detajl. Foto: Robert Rijavec

DRŽAVNOZBORSKE VOLITVE 2004

Tomaž Mivšek

Težko pričakovane volitve so za nami in življenje teče naprej. Vsak izmed kandidatov je storil vse, kar je bilo v njegovi moči, da pridobi sleherni glas. Že analitiki so bistroumno ugotavljali, da bo izid tesen, javnomnenske ankete pa tega niso kazale, zato je izid presenetil vse. Metodologije in statistika še zdaleč niso popolne, zato bo potrebno vzorčenja te vrste v bodoče jemati z določeno distanco. O tem, da jih je potrebno izpopolniti, ni nobenega dvoma. Pojavlja pa se množica špekulacij - kaj če je bila začinjena predvolilna tekma z anketami spretna poteza vladajoče garniture, da prepriča nasprotnika, da vojne enostavno ne more dobiti. A se je zmotila! David je premagal Goljata. A to je že domena psihoanalitikov in sociologije, zato naj bo toliko dovolj.

SDS je krepko premagala LDS, ki je vsekakor največji poraženec volitev. SNS je s svojim populizmom prepričala kar lep odstotek mladih in se znova odlepila od volilnega praga, nanj pa se je prilepil DESUS. In ko je že kazalo, da bomo priča ponovnemu štetju glasov, se je k tej stranki obrnila sreča in jo pahnila v parlament. Vsekakor je po eni strani rezultat Desusa dober, zlasti če rezultat primerjamo z nastopi predsednika Rousa, ki je dajal vtis, kot da se je mentalno odklopil od javnega soočenja in pristal nekje ob tabornem ognju. Vidno nagnjen k sentimentalizmu je odgovarjal na novinarska vprašanja z upokojsko meglenostjo. Nsi in ZLSD sta ostali približno na enaki ravni kot pred štirimi leti. Pri Nsi se je potrebno vprašati, kam je šla zmaga iz evropskih parlamentarnih volitev. Peterle je očitno razred zase v tej stranki, ki poleg njega enostavno nima prave osebnosti, ki bi lahko nase prigravitirala 23% glasov. Bajuk bo torej moral na tem področju storiti še marsikaj ali pa to mesto prepustiti Peterletu. Združenim demokratom pa se je ponesrečilo to, da so svojega predsednika Pahorja izgnali v Bruselj. Je bila to premišljena strankarska poteza ali le nesrečen splet naključij? Vsekakor jim odsotnost zmerne predsednika ni pomagala k boljšemu rezultatu. Posebne omembe je vredna SLS, ki so ji analitiki napovedovali popoln poraz in slovo od poslanskih stolčkov. Kar se mi zdi popolna neumnost. Analitiki so svoje ocene in mnenja napovedovali na osnovi javnomnenskih

anket, ki pa so se izkazale za totalno zgrešene. Vstop SLS v parlament ni bil nikoli sporen, vsekakor pa je sedem poslanskih mest dober dosežek. Koliko pa je dober rezultat posledica spopada za slovensko zemljo, pa ostaja neznanka, vsekakor pa je Podobnik dober šef stranke po dolgem času. Nasprotno pa LDS ne najde novega Drnovška po Drnovšku. Nekatere kadrovske prevetritve v vladi so imele pozitiven učinek, vendar pa so se nekateri stari kadri te stranke v svojih izjavah in dejanjih javno spogledovali z zmesjo terezijanstva in arogance. Pa še opeharjenci Zbiljskih gajev, Orion, ... so bili preveč očitni, da neumni Slovencev ne bi opazili, da riba smrdi pri glavi. Zato lahko le ugibamo ali bo LDS to glavo zamenjala že na kongresu decembra letos. Če jim ni uspelo spremeniti Slovenije na volitvah, lahko spremenijo pozicije v stranki. Torej se ustavimo še pri SDS in pogledmo skrivni recept uspeha. Ni daleč od resnice, če rečemo, da je Janša prebral kak recept sestre Nikoline. Zakaj? Vsak recept vsebuje malo tega malo onega. Zmernost je lepa čednost, ki se je Janša v zadnjem času kar dobro drži. Iz protagonista cankarjanskega kova se je prelevil v retorika, kakršnega se ne bi sramoval niti Drnovšek. Presenetile so me prve izjave Janše po zmagi. Prav premiersko se je obnašal. Kaj pa mladi? Nanje res ne bom pozabil. SMS je razpadla na pol in še vedno velja star slovenski pregovor: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.

Zaradi omenjene predvolilne izenačene volilne mrzlice se je v domu gasilcev Zavratca zglasilo precej slovenskih političnih strank. Po večini so jih zastopali občinski strankarski veljaki, če je nanese tudi z državniške strani. Videli in slišali smo kar nekaj predvolilnih gest in obljub, med katerimi so bile ene pristrane, druge nujne, tretje bedaste in izmišljene, četrte na mestu. Zvedeli smo nekaj informacij o sistemu in načinu izbora poslanca v parlament, pregledali dosežke poslanca iz preteklega obdobja, odkrili idejo, da so spremembe mogoče ter da se za slovensko zemljo moramo boriti sami.

Konec koncev je potrebno poudariti nekaj bistvenih dosežkov letošnjih državnoborskih volitev. Prvič: Demokracija omogoča v času volitev zamenjavo oblasti, pa se kljub temu ne podre svet. Drugič: Samo Slovenci lahko branimo svojo mejo, drugi jo lahko le zasedejo. Zgodovinska dejstva so premalo. Če Hrvati gradijo vodovod in odvažajo smeti vsepovsod po Dragonji, smo sami krivi, da si pred tem kopljemo glavo v pesek. Tretjič: Cerkev, izbrisani, džamija in vse ostale manipulativne teme so ostale v drugem planu teh volitev in prav je tako.

POVRŠINSKA OBDELAVA LESA

Darko Bogataj

V vsakdanjem življenju se srečujemo z izdelki iz lesa, ki so v določeni barvi oz. so površinsko obdelani. Tudi sami večkrat barvamo in zaščitimo les pred vplivi okolja.

Osnovni funkciji površinske obdelave lesa sta estetska in zaščitna. Pod estetsko funkcijo razumemo poudarjanje lepote lesa, spremembo barve lesa in njegovega videza. Z zaščito lesa pa lesenim izdelkom podaljšamo življenjsko dobo in ga zaščitimo pred glivami, insekti in hkrati vplivamo na dimenzijsko stabilnost lesa (se ne krči in nabreka).

Namen članka je zelo na grobo opisati materiale, ki jih uporabljamo za površinsko obdelavo lesa. Kogar tematika zanima, lahko dobi dodatne informacije v lesarskih strokovnih knjigah in učbenikih.

Površinsko obdelavo lesa lahko zasledimo že pri starih Egipčanih, saj so bili njihovi izdelki okrašeni in zaščiteni z naravnimi premazi, ki so vsebovali beljak, vosek in naravne smole. V istem času so na Kitajskem že uporabljali lake iz naravnih smol. V Indiji se je pričela uporaba šelaka. Šelak je naravna snov – smola, ki jo izloča tropska rastlina zaradi poškodb insektov. V srednjem veku so uporabljali sušča olja. Prvi nitrocelulozni laki se pojavijo ob koncu prve sv. vojne. Trenutno je v razvoju materialov najpomembnejše, da so okolju prijazni s čim manjšo vsebnostjo organskih topil.

Sam postopek površinske obdelave lahko razdelimo na **pripravljalna dela**, kjer površino z brušenjem, odstranjevanjem smole, madežev in kitanjem pripravimo za nanos sredstva in **finalni del**, kjer naneseemo premaz na površino. Poleg že omenjenih pripravljalnih del je pomembno obarvanje lesa. Postopek obarvanja lesa se imenuje luženje. Na trgu se običajno izraz barve za les ne uporablja, saj proizvajalci označujejo barve za les z imenom lužila.

LUŽILA

Luženje je tehnološki postopek, s katerim spremenimo naravno barvo lesa, ne da bi prekriji njegovo teksturo. (preprosto bi rekli, da les barvamo). Pripravke, s katerimi lužimo les, imenujemo lužila, le-ta pa vsebujejo barvila ali/in pigmente. Lužila so barvno bogate tekočine za površinsko obdelavo lesa, ki dajejo lesu določeno obarvanje. Dovolj so transparentna, da ne prekrijejo teksture, vendar imajo le dekorativen efekt - lesa namreč ne zaščitijo (to storimo z nanosom ustreznega brezbarvnega laka).

Lužila vsebujejo barvila, barvne pigmente, vodo ali organsko topilo, vezivo, dodatke.

Lužila delimo v dve osnovni skupini: barvna in kemična lužila. Za skupino barvnih lužil je značilno, da vsebujejo barvila in barvne pigmente, ki so raztopljeni oz. razpršeni v topilih. Dajejo izenačeno, t.i. negativno barvno sliko teksture lesa. Rani les branike, ki je bolj porozen, vpije več lužila kot gostejši kasni les in se močnejše obarva. Barvila ne penetrirajo globoko v les, niso odporna proti vodi in površinski obrabi. Dodatno zaščito površine dosežemo z nanosom laka ali voska.

LAK	DOBRE LASTNOSTI	SLABE LASTNOSTI
NITROCELULOZNI	enostavna priprava dobra oprijemnost hitro sušenje	visok delež topil hlapi obremenjujejo okolje visoka vnetljivost
KISLINSKI	preprosta popravila enostaven nanos	slaba obstojnost filma na obrabo
POLIURETANSKI	debeli in mehansko odporni film obstojni na svetlobo ne zapolnijo por lesa – vidna tekstura	nabrekajo v vodi film postane po daljšem času krhek nekateri lesovi spremenijo barvo sproščanje formaldehida
VODNI	trdi in elastični filmi odporni proti udarcem, obrabi, vremenskim vplivom odlična oprijemnost ekološko ugodnejši sistemi ne sproščajo škodljivih snovi	kratek čas pripravljenosti mešanice laka
	ekološko ugodnejši nevnetljivi visok delež suhe snovi dobra oprijemnost utrjen film je odporen proti vodi in zunanjim vplivom	dvigajo lesna vlakna potrebno pogostejše čiščenje opreme slabo poudarijo naravno barvo lesa

S kemičnimi lužili dosežemo pozitivno barvno sliko, kar pomeni, da se temnejši kasni les močnejše obarva in tako močno poudarimo naravni kontrast med svetlo in temno obarvanimi deli branike.

Glede na vrsto topila, v katerem so nosilci barve raztopljeni (oz. dispergirani), ločimo:

- vodna lužila (topilo je voda),
- lužila na osnovi organskih topil

Najpogosteje uporabljamo nitro- oz. akrilna, oljna ter alkoholna lužila.

LAKI

Površino lesa, ki smo jo predhodno brusili, kitali in lužili moramo zaščititi s primernim premaznim sredstvom. Za ta namen uporabljamo lake. Sodobni laki so tekoča premazna sredstva, ki na površini tvorijo film ustrezne debeline in imajo zaščitno in dekorativno nalogo.

Dober lak mora imeti dobro oprijemnost, mora biti zdravju in okolju čim manj škodljiv, hitro se mora sušiti, ter ohraniti svoje mehanske in estetske lastnosti čim daljši čas. Lak je sestavljen iz hlapnih in nehlapnih sestavin. V procesu sušenja hlapne sestavine izhlapijo, na površini pa nehlapni del tvori tanek sloj oz. film. Nehlapne sestavine so veziva, pigmenti, mehčala, polnila in dodatki. Hlapne sestavine pa omogočajo laku pravilno viskoznost, kar pomeni, da lahko lak v tekoči obliki sploh nanesemo na površino. Lake lahko delimo po več kriterijih.

Osnovana delitev je glede na dekorativni učinek. Brezbarvni laki ne vsebujejo barvil in pigmentov. Transparentni laki vsebujejo manjši delež barvil in les obarvajo, vendar ne prekrijejo teksture. Pigmentirani laki oz. emajli pa les popolnoma prekrijejo. Lake delimo še po stopnji sijaja, po zaporedju nanašanja (temeljni, končni), po načinu sušenja (sušenje pri normalni temperaturi, pri povišani, z UV sevanjem), po vrsti veziva (nitrocelulozni, kislinski, poliesterski, poliuretanski, vodni, alkidni, poliakrilatni)

Tabela na prejšnji strani prikazuje dobre in slabe lastnosti nekaterih vrst lakov.

Zgoraj navedeni materiali se običajno uporabljajo v profesionalne namene. Sami se največkrat srečujemo z sredstvi za zaščito lesa pred vremenskimi vplivi. V poplavi raznih premazov različnih proizvajalcev smo velikokrat zmedeni in ne vemo, katero sredstvo je najboljšje za določeni namen.

Na koncu naj omenim le nekaj osnovnih lastnosti sredstev za zaščito pred vremenskimi vplivi oz. lazurami, kot jih tudi imenujemo.

Lazure so sodobna premazna sredstva, ki so namenjena hkrati zaščiti pred vremenskimi vplivi in dekorativnemu oplemenitenju površine lesa. Lazure sestavljajo veziva (alkidne in akrilne smole), topila (organska topila, voda), pigmenti (obarvajo les),

hidrofobne snovi (parafini, vosek zmanjšajo vpijanje vode) in dodatki (absorberji UV žarkov).

Lazure ločimo na tankoslojne in debelo slojne ali lak lazure.

Tankoslojne lazure na površini tvorijo tanek in delno zaprt film. Primeren je za zaščito površin, ki so manj izpostavljene vremenskimi vplivom in za dekorativno obarvanje lesa v bivalnih prostorih. Običajno vsebujejo fungicide proti glivam modrivkam in plesnim.

Debeloslojne lazure tvorijo debelejšje elastične filme in slabše prodrejo v les. Uporabljamo jih za zaščito lesa, ki je bolj izpostavljen zunanjim vplivom (okna, balkonske ograje,...)

Glavna prednost lazur pred laki je, da omogočajo dekorativno obarvanje lesa, dobro prodrejo v les, so hkrati preventivna zaščita lesa in jih lahko enostavno nanašamo. Optimalno kombinacijo zaščite lesa pa dosežemo z kombinacijo premazov, kot običajno svetujejo tudi proizvajalci zaščitnih sredstev.

ZAVILČAN SE PREDSTAVI

Tokrat vam predstavljamo glasilo Zavilčan, ki izhaja v naši neposredni bližini. Izdajajo ga prebivalci ene same ulice v Idriji - brez vsakršnih občinskih donacij. Pokonci jih drži dobra volja in smisel za skupnost. Rubrik jim zlepa ne zmanjka in je ena bolj zanimiva od druge. V zadnji številki tako lahko beremo o njihovih skupnih projektih, gospodinjske nasvete, kako so vozili Ford Fiesta, o pohodu na Matajur, o slikarski koloniji v Zavrčcu, imajo pa celo nagradni kviz, kot povsod šale na račun blondink, intervju... in še in še.

Mnogokrat pravimo, da so ljudje v mestu med seboj odtujeni, na vasi pa, nasprotno držimo skupaj. Prav Zavilčani dokazujejo, da je včasih tudi drugače. In na drugi strani - tudi v Zavrčcu ni vse vedno idilično.

Več o Zavilčanu pa - *Špela iz Zavile*:

Zavilčana verjetno poznate, ne veste pa, zakaj, kako in od kod sploh Zavilčan. Pa pojdimo lepo po vrsti. Začelo se je davnega leta 1996, ko smo predvsem iz zafrkancije in 100% čiste neumnosti, petdesetkrat skopirali dva A4 lista raznih novic iz naše ulice, imenovane Gorska pot. Ker je neumnost »vžgala«,

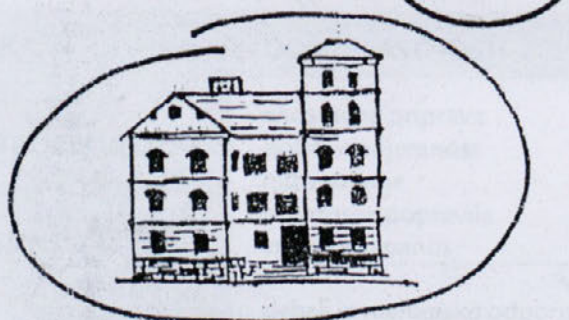
smo s tem početjem nadaljevali in z raznimi malimi zamudami (predvsem v zadnjem času). Na leto izide tja do 12 števk »mini časopisiča«, ki se po predelu Idrije, imenovanem Za vilo, imenuje Zavilčan. Kaj vse piše v časopisu, vam ne bomo posebej naštevati, je pa predvsem poskrbljeno za »plavdre«, ki jih kljub skromnemu številu hiš (okoli 40 gospodinjstev) v naši ulici ni malo.

Poleg časopisa pa občasno poskrbimo še za družabno življenje v naši ulici. Letos bi morali imeti že 8. Zavilski večer, kjer se zbere veliko prebivalcev naše ulice na klepetu, zamenjali smo že eno tablo, ki prišleke pozdravi ob vstopu v našo ulico, vsako leto imamo Veseli december, kjer izdelujemo novoletne voščilnice, okraske, pripravljamo turnir v ročnem nogometu, nekajkrat smo se podali tudi na izlete, enkrat pa smo v Šmarjah pri Kopru predstavljali celo lepo našo Idrijo s klekljaricami, knapi, gerušem in žlikrofi vred.

Zadnje čase se pojavlja edino problem naveličanosti in pomanjkanja časa, saj »mlajša mladina« noče prevzeti odgovornosti za redno pisanje in ukvarjanje z vsem, kar spada v okvir Zavilčana, ki je kljub omejeni izdaji (naklada je do 150 izvodov) že zdavnaj presegel okvire idrijske občine, obiskal je tudi že slovenski parlament, da o občasnih dopisnicah iz Srbije ne govorimo.

PONOSEN SEM, DA SEM

ZAVILČAN 87

GLASILO ČLANOV DRUŠTVA KUD ZAVILA IDRJA
IN SIMPATIZERJEV

IDRIJA, 15. 11. 2004. LETO 8. ŠTEVILKA 87

UVODNIK:

Za prvim snegom in za Martinovim je prišla tudi nova številka Zavilčana. Bodite z nami v družbi vsaj nekaj večernih minutk. Pristrčno pa vas že na prvi strani vabimo tudi na klepet ob kostanjih in novemu vinu.

Vaš Zavilčan.

P. S.: Sponzorirala nas je tokrat Ivica Hladnik s številke 18, za kar se ji vsi najlepše zahvaljujemo!

Izvedeli smo:

- da nam še vedno nekaj rijejo po ulici, čeprav nas je že presenetil prvi sneg
- da pridno preobuvate avtomobile v zimske gume
- da so bili s št. 11 na krompirjevih počitnicah v Prekmurju
- da je bila zavilska delegacija (službeno) na Kitajskem
- da je Mirica tudi letos »sprešala« veliko jabolk
- da sta Špela in Boštjan obiskala Fidela (na Kubi)
- da se je Dominika včlanila v klub »blondink«
- da sta Marko in Sabina dopustovala all inclusive na Korčuli, Maj pa je peljal starša v Turčijo
- da je Čun obtičal zaradi neurja na Travniku
- da je na št. 19 priromal udomačeni zajec
- da so tudi na zavilskih hišah strašile buče
- da se je Jure skoraj utopil
- da je B gospodinjstvo peljalo Citroena na redni servis
- da so Franci O. in njegova družina pripravili konkreten Jesenski večer
- da ima Sesalec (beri cinquento) s številke 9 že obute zimske gume
- da je Tine veliki navdušenec rally-ja
- da je Kristina bila na ČŠOD v Mežici

Za konec:

Nikakor v tem mesecu ne preskočite konstanjevega večera, naslednji mesec pa se že vidimo na radostih Zavilskega Veselega decembra.

uredništvo Zavilčana

POSKUS KRONIKE ŽUPNIJE SV. URHA V ZAVRATCU - VI. DEL

Darko Bogataj

V sedmem, zadnjem delu kronike, ki jo je napisal pokojni g. Ivan Kobal, se bomo sprehodili skozi zgodovino od konca osemdesetih let pa do odhoda g. Kobala iz Zavrataca.

Kratko, vendar za Slovenijo pomembno obdobje, je pustilo sledi tudi v zavraški župniji. Gospod Ivan Kobal je kroniko začel pisati le nekaj tednov pred odhodom in nam jo zapustil tudi v opomin, da bi se spominjali vseh ljudi, ki so pomembno oblikovali našo župnijo.

Statistika 1987: 407 vernikov, 6 krstov, 7 pogrebov, 2 poroki, 11.416 obhajil.

7.8.1988 je bilo romanje v Mekinje, mimo Stahovice in Crngroba domov.

Konec septembra 1988 je bil obnovljen strelovod v Zavratacu in na Medvedjem Brdu. Material je nudila škofija, ki je tudi poskrbela za mojstra. Spričo vseh stroškov je bilo po nasvetu ključarjev priporočeno, da bi vsaka družina prispevala 2 stara milijona.

27.11.1988 je bil spomin na prvi krst v Zavratacu, ki je bil 27.11.1788.

Na Božič 1988 je po radiu voščil praznike Jože Smole, kot predsednik SZDL.

15.8.1989 je imel v Zavratacu mašo ob 10 uri novomašnik Stanko Šemrl. Med mašo je župnik, ki je bil prost šel pogledat ven in ga je skoraj kap, ko je zagledal preko 20 zunaj stoječih. Seveda jih je spravil noter, ter pri oznanilih krepko potožil primer, saj bi morali vsaj iz radovednosti priti v cerkev.

11.10.1989 je moral župnik v bolnico zaradi bolezni srca. Tam so mu vstavili srčni spodbujevalec.

Proti koncu leta 1989 so v Sloveniji nastajale stranke, ki so napovedovale večjo demokratizacijo. Med prvimi je bila kmečka stranka.

Na Božič 1989 je bil dela prosti dan, na televiziji pa več programa, primernega božičnim praznikom.

Na Cvetno nedeljo, 3.4.1990 so bile prve demokratične volitve v Sloveniji za republiško skupščino, za občinsko skupščino, ter za predsedstvo Slovenije. Za predsednika predsedstva so bile še dodatne volitve 22.4.1990, na katerih je bil izvoljen Milan Kučan. Pri nas so večino volili krščanske demokrate ali kmečko zvezo. Za poslanca v skupščini je bil izvoljen član socialistične zveze.

10.6.1990 je bil pastirski obisk g. škofa Metoda in birma 23 veroukarjev. V soboto pred birmo je bila zadrega z rallyem, ki

je že drugo leto potekal skozi Zavratac. Zato je na "veliko žalost" birmancev odpadlo izpraševanje verouka.

25.8.1990 je bilo romanje k Gospe Sveti in popoldne še v Krko. Zadrega s kosilom, čeprav naročenim. Trije romarji niso bili pri zakramentih, ker si niso vzeli časa za spoved.

29.11.1990 je umrl zasluženi organist in cerkovnik Jakob Kogovšek, ki ga je zadela kap prav na dan sv. birmе. Pri pogrebu je bilo 5 duhovnikov, pridigal je g. dekan.

23.12.1990 je bil plebiscit, ki je z večino glasov uspel, splošno navdušenje in praznovanje.

25.12.1990 Božič je bil uradno priznani praznik. Pred polnočnico je pevski zbor izvedel kantato Matije Tomca Slovenski božič.

Statistika 1990: 394 prebivalcev, 5 krstov, 7 pogrebov, 2 poroki, 23 birmancev, 10 prvoobhajencev.

21.4.1991 je bil festival cerkvenih pevskih zborov v Sp. Idriji, kjer je bil zastopan tudi Zavratac.

25.6.1991 je bila v Skupščini razglašena osamosvojitev Slovenije.

27.6.1991 je bilo slovesno praznovanje razglasitve, a so že med praznovanjem letala obletavalala nebo.

Drugi dan je vojska s tanki zasedla nekatere točke v Sloveniji. Vojna je trajala nekaj več kot teden dni. Teritorialni obrambi in slovenski policiji je uspelo ustaviti in premagati sovražnika. V Zavratacu smo že v nedeljo zvečer, pred Janezom Krstnikom imeli na prostem onstran Mravljih sv. mašo za domovino in potem kresovanje. Na dan slovesne razglasitve je župnik blagoslovil zasajeno lipo in potem je bilo veselo kresovanje na Rupnikovem griču.

14.7.1991 je bila nova maša g. Nikota Rupnik v Črnem vrhu. Po tej nedelji je župnik prejel dekret, da je premeščen na Vogrsko. Nekaj dni kasneje se je razvedelo, da bo prišel naslednik g. Danilo Kobal iz Šebrelj, a da bo stanoval na Gorah in pomagal po potrebi bolnemu župniku v Ledinah.

21.7.1991 je bilo to oznanjeno v Zavratacu in je bilo splošno negodovanje, ker ne bo gospoda v Zavratacu. Ključarji so šli celo k g. škofu in bili lepo sprejeti, a jim je pojasnil, da imajo dandanes vsi mladi gospodje po tri župnije in ni mogel ugoditi.

27.7.1991 se je prvič javil g. Danilo Kobal.

Nekaj tednov pred odhodom župnika na novo službeno mesto se je začelo pisanje kronike, večinoma na podlagi oznanil. Kronika je bila končana na god sv. Ane 26.7.1991.

SPOMINI NA MIKLAVŽA

Jože Lazar, Z. 16

Sonce zahaja, po nebu se podijo rdeči oblaki in barvajo večer pred Miklavžem. Otroci smo že v postelji, molimo ter poslušamo, če bo kaka hudoba hodila okrog hiše.

Kako lepo se je zjutraj zbuditi in pokukati v kuhinjo, če je pehar poln. Neverjetno, da je Miklavž tako bogat. Obdari lahko vse otroke sveta! V peharju so stvari, ki sem si jih zaželel pred mesecem ali dvema, ko sem na list zapisal njihova imena in list dal staršem, da ga odpošljejo v daljne kraje na Miklavžev naslov.

Le kako se ta striček prikrade v našo hišo? Mogoče skozi ključavnico ali skozi dimnik. Ne, to bi bilo nemogoče. Verjetno je neviden ali pa je našel ključ od vhodnih vrat, ki smo ga izgubili pred časom. Pa saj pravzaprav niti ni važno, kako je prišel noter! Važno je le, da se je ustavil tudi pri nas.

Na marsikateri Miklavžev dan, ko smo hodili v šolo, smo se tako obirali, da smo zamudili avtobus. Pravzaprav smo šli en k drugemu pogledat, kaj je komu prinesel Miklavž. V šoli smo se že nekako zgovorili, da je avtobus pač imel zamudo.

Še danes, ko dobro vem, kdo je bil takrat Miklavž, sem mu iskreno hvaležen.

REZANJE ZELJA

Olga Vehar

Jesen je minila in poljski pridelki so pospravljeni. Ob tem spraviu se spomnim, koliko zelja se je sadilo pred mnogimi leti. To so bile velike njive, posebno še pri večjih kmetijah.

Kadar se je zelje posekalo, je prišlo k hiši več žena in deklet od sosedov na večer, da so tam pomagale očistiti in pripraviti zelje za rezanje. Nato so dva ali celo trije moški rezali z noži za zelje. Tega je bilo na kupe. V kletah so imeli pripravljeno veliko kad, kamor so nato to zelje nosili in stlačili, da se je potem lepo skisalo. Ta kad je bila tako velika, ko je notri stopil štirinajstletni ali celo starejši fantič, se ga ni niti videlo ven. Gospodinja mu je nato začela nositi v kad zelje in nato je moral fant z bosimi nogami to zelje tlačiti. To je bilo kar nevšečno delo. Tega zelja je bilo res ogromno, saj je bilo vsaki dan na mizi, včasih pa še večkrat dnevno. Neki hlapec, ki je pri nekem kmetu služil, je bil tega zelja do vrh glave sit in je rekel: "Zjutraj zelje, opoldne zelje, zvečer zelje, kadar bo osemnajstkrat zelje, bo spet nedelja!" Seveda malo žalostno je to bilo, pa vendar se je dogajalo. To se je dogajalo bolj hlapcem in deklam, gospodarji so si že naskrivaj privoščili tudi klobase.

Ko je bilo zrezano in v kadi stlačeno, je gospodinja pripravila dobro večerjo, pa orehe so trli in se z njimi mastili, saj je bilo dobrodošlo vse, kar je bilo malo boljše od zelja. Pa tudi kakšen valček ali polko so odplesali, če se je znašel kakšen možakar s harmoniko v hiši.

No ja, pa tudi ob zelju dober tek, posebno pa če je še polmetrska klobasa zraven!

PLETENJE KOŠEV

Andreja Kogovšek

Kultura je skupek vrednot, ki jih je ustvaril človek v svoji zgodovini. Sama beseda kultura pa izhaja iz latinščine in pomeni gojenje, negovanje... Sestavlja jo dvojje med seboj povezanih področij: materialna kultura in duhovna kultura. Vsak rod prevzema dediščino prejšnjega rodu, svojih prednikov. Ne smemo zanemarjati dediščine, ki so nam jo nekako zaupali naši očetje, dedki...

V tej seminarski nalogi bom bolj podrobno opisala obrt, in sicer pletenje košev, ki sodi med materialno kulturo.

Pletarska domača obrt ima že zelo dolgo zgodovino, zato jo lahko uvrščamo med starejše.

Pletarska dediščina je dandanes od vseh rokodelskih dejavnosti na Slovenskem še vedno najbolj številčna. Vendar ne zaradi kakšne posebne družbene skrbi za njeno ohranjanje in razvijanje, ampak zaradi uporabnosti izdelkov, ki so tako rekoč »izumi« za vse čase. Pestrost slovenskega naravnega okolja ponuja vrsto osnovnih gradiv, to je različnih vrst šibja, ki se v večjih rokah pletarjev spreminja v košare, koše, jerbace in druge izdelke. Poleg vrbovih in leskovih šib ter viter so med pogostimi pletarskimi gradivi tudi slama, srobot, koruzno ličje, tudi kostanjevina, smrekovina, dren pa še drugo drevje in grmičje. V preteklem stoletju so po raznih krajih Slovenije uvedli

Stari ata izdeluje koš. Foto: Andreja Kogovšek

Koši. Foto: Andreja Kogovšek

strokovne tečaje in pletarske šole, katerih namen je, da bi se izobrazilo primerno število domačih pletarskih učiteljev, ki bi lahko pridobljeno znanje širili naprej. Nekateri pa so se zaposlovali tudi v obrtnih delavnicah, ki so bile povsod po Sloveniji.

Današnje stanje pletarstva je zadovoljivo. Res so z delom prenehale skoraj vse velike pletarske delavnice, zato pa pletarske izdelke na veliko izdelujejo v vseh slovenskih pokrajinah v okviru domače obrti in jih prodajajo na domu, od časa do časa pa tudi na sejmu. Pletarski izdelki se vse pogostejše pojavljajo tudi kot zelo iskani turistični spominki.

Izdelovanje košev je bila včasih mala obrt. Danes pa to žal izumira. Zlasti na kmetijah so koše izpodrinila plastična vedra, ter druge posode.

Včasih so koše pletli skoraj pri vsaki hiši, večinoma pozimi, saj poleti za to ni bilo časa. Koše so uporabljali predvsem na kmetijah. V njih so nosili reznico (to je na slamoreznici na drobno narezana slama in otava s katero so pozimi krmili živino). Ko so poleti spravljali seno, mnogokrat do tistega kraja (kjer so imeli seno) zvozom niso mogli priti, zato so seno ali otavo naložili v koš in odnesli domov. Prav tako so v njih nosili tudi steljo in listje.

Kako se naredi (splete) koš in kako se pripravi vse potrebno za to delo, sem vprašala mojega starega ata, ki je v okolici eden redkih še živečih, ki je to znal in še vedno zna.

Vprašala sem ga tudi, kje se je tega dela naučil. Ni se navadil doma od svojega očeta, ker je šel s trinajstimi leti služiti za pastirja. Pač pa ga je tam, kjer je služil, naučil gospodar. Ker je bil dokaj bister fant, se je hitro učil in kmalu znal. Tam se je naučil plesti tudi košare, peharje, znal pa je oplesti tudi »flaškon.« (To je pet ali več litrska steklenica.) Košev niso prodajali, temveč so jih pletli le za domačo rabo. Ker je znal koš splesti skoraj vsak, tudi če bi ga prodal, ne bi imel velike vrednosti.

Postopek, da spletemo koš, je kar dolgotrajen.

Jeseni se nabere dobrotovke. Te so najboljše, če so nabrane za čas stare lune. Dobrotvka je neke vrste grm, ki pa je že zelo redek. Ata pravi, da jih je bilo včasih veliko več. To je take vrste grm, da če se ga reže, veliko lepše raste, če pa ne, pa propade. Najbolje je, če se dobrotovke nabira oktobra ali novembra, ko že odpade listje.

Nato je treba nabrati še leskove palice. Te se ne smejo posušiti, ker se potem rade lomijo. Če pa se slučajno preveč posušijo, jih je treba dati močiti v vodo.

Ko je vse to pripravljeno, se naredi dno koša. Dno je najboljše, če je iz brezovega lesa. Ustrezen je tudi bukov les, vendar je veliko težji in se hitreje prekolje. (Dno izgleda kot polovica kroga s premerom.) Potem se v dno zvrta luknje, ki ne smejo biti na pare. Če bi bile luknje na pare, se ne bi dalo plesti, ker se ne bi izšlo. Preden se lotimo izdelave koša, se mora dno posušiti. Potem je potrebno iz leskovih palic nakrojiti vitre. To se naredi tako, da se na začetku te palice z nožem naredi zarezo, potem pa se jo upogne čez koleno. Pri tem se od celotne palice odkrhne tanka in ozka vitra. Še pred tem pa je potrebno to palico olupit. Ko se to naredi, je potrebno še vitre pogladiti z nožem, da so gladke. Na koncu morajo biti malo debelejšje, da ne gredo skozi, ko se pleče. Te vitre morajo biti široke 1 cm, lahko so tudi manj in morajo biti tanke, če so predebele, se rade lomijo. Če je palica debela, dobimo iz nje tudi deset viter, drugače pa manj. Vitre lahko nakrojiš samo okoli palice, notranjost pa je pretrda.

Potem zapičimo dobrotovke v luknje, ki smo jih zvrtili v dno. Kjer smo zvrtili dve debelejši luknji, vanjo upognemo olupljeno leskovo palico, ki nam bo služila kot roč.

V roke vzamemo vitro in gremo okrog dobrotovke in čez. Potem vzamemo drugo in pletemo od tam, kjer smo s prvo končali.

Tako pletemo vse, dokler ni koš spleten do vrha. Na koncu pa nam mora ostati še približno pol metra dobrotovk, da jih potem zakrivimo navznoter, da se nam vitre ne podrejo. Ko je koš spleten, lahko na njega privežemo še naramnice.

Na podoben način se pleče tudi košare, jerbase...

Lepo je, če to ne bo utonilo v pozabo, zato se bom tudi jaz poskusila naučiti plesti koše. Tako bo pri nas tradicija šla naprej. In prav je tako.

LIKOVNA KOLONIJA »ZAVRATEC 2004«

Andrej Mivšek

V Zavrtaču je od 16. do 18. avgusta zopet, po enoletnem premoru, potekala že tradicionalna likovna kolonija in sicer kot tretjič v organizaciji Kulturnega društva Zavrtačec in prvič v sodelovanju z Javnim skladom RS za kulturne dejavnosti.

Če je bil doslej že prostor prireditve odmaknjen od vasi in se je tudi tema ustvarjanja navezovala na samo naravo, pa smo letos kolonijo preselili na vzpetino poleg vasi in se tematsko osredotočili na arhitekturno dediščino Zavrtača. Tako kot doslej smo se tudi letos zbrali ustvarjalci iz vseh krajev Slovenije - iz Vrtojbe, Tolmina, Idrije in Kočevja (naj omenim nekatere). Med njimi so bili nekateri še začetniki, večina udeležencev pa nas ima za sabo že veliko ustvarjalnih ur in poslikanih površin. Vsekakor pa ne smem prezreti pogumnih otrok in odraslih domačinov, ki so prijeli za oglje in karton.

Motive smo izbirali med starimi kmečkimi zgradbami, kot so hiše, kovačije in kašče. Lahko smo se osredotočili na arhitekturne detajle ali pa zajeli širok pogled na celo vas. Slednja kaže v svoji zasnovi temeljne značilnosti vasi, ki je nastala v času višinske kolonizacije. Stalen vodotok v sredini vasi je omogočal poleg kmetijske ravnice in gozdov v okolici vir preživetja številnih

generacij. Dediščina se kaže v znameniti rovtarski arhitekturi v starem delu vasi in cerkvi sv. Urha. Lastniki so nas lepo sprejeli in nam razkazali tudi notranjost le teh. Zelo stara, če ne poleg cerkve najstarejša, je Mažinatova kašča, ki nosi na kamnitem portalu vhoda letnico 1678 in jo trenutno obnavljajo.

Otroci so pridno risali in slikali, ter radovedno opazovali, kako to počnejo odrasli slikarji. Na koloniji so nastala motivno različna in zanimiva dela v različnih tehnikah in interpretacijah. Na razstavi vidimo, kako nas bogatijo naše osebne raznolikosti, kako smo lahko v ustvarjanju izvirni in sproščeni.

Akademski slikar Rafael Terpin nam je v dvorani doma gasilcev pripravil odlično predstavitev z diapozitivi idrijsko-cerkljanske kmečke arhitekture. Tako smo imeli priložnost spoznati poleg lepo ohranjenih tudi primere arhitekturne dediščine, ki so v času od nastanka posnetkov žal že propadli.

Ob koncu kolonije smo nastale likovne stvaritve postavili na ogled kar na travniku, kjer je potekala prireditev. Po otvoritvi in podelitvi priznanj udeležencem s strani JSKD-ja iz Idrije se je druženje med udeleženci in obiskovalci seveda nadaljevalo v večer.

S tem pa se kolonija še ni končala za domače oglarje, ki so tudi tokrat na tretji likovni koloniji več dni pripravljali in bedeli nad kopo, da bi nastalo kvalitetno oglje, in za aktivne člane kulturnega društva, kateri smo nastala dela uredili in postavili na ogled v galeriji Farovž.

Udeleženci likovne kolonije. Foto: Robert Rijavec

V SLIKARSKI KOLONIJI ZAVRATEC 2004

Valči Kavčič

Vroč dan me je v družbi moje Katarine in male prijateljice Dijane popeljal v Zavratac. Lahen vetrič je v vejah bližnjih dreves pel pesem miru, tišine in prijetne spokojnosti. Sveti Urh, lepa vaška cerkva je ob našem prihodu v zvoniku odbila polno uro. Sprehod navkreber po ozkem kolovozu je radovedno spremljala sosedova krava. Tudi sama je imela s seboj slikarski pripomoček, dolg košat rep, čopič bi rekli. Žal ga ni mogla uporabiti, saj so ji mir in duh po pisanem travniškem cvetju kratile nadležne, polne hitrostne in pikajoče se energije, domače, štalske muhe, ki so prav tako iskale družbo. Ker pa krava ni bila kar tako, je svoj čopič porabila za odganjanje muh, na sliko v hlevu pa še pomislila ni.

Prvi so nam dobrodošlico izrekli vaški otroci. Veselje na obrazu nam je kazalo, da smo dobrodošli v njihovem krogu. Njihova zunanost je kar žarela po ustvarjanju, delu, zanimanju. Vsi črni, »ogljeni« so nam hiteli kazati svoje prve izdelke. Na en, dva, tri, so bili postavljeni pred mojim fotoaparatom in brez narejenega nasmeška veselo čakali na »škljoc, pa ste v škatlici«. Seveda so nas brž popeljali v »svoj gozdni raj«, v pravo koč z elektriko. Tako je otroška fantazija lahko dobila krila v poletnih počitnicah.

Čas med delom sem izkoristila za pogovor med udeleženci. Tako je nastal tudi ta pisni prispevek za Oglarja.

**ANDREJ MIVŠEK / EDEN IZMED GLAVNIH
ORGANIZATORJEV LIKOVNE KOLONIJE ZAVRATEC
2004 (16. – 18. 07. 2004)**

»Tokrat je bilo moje delo to, da sem skrbel za material in pomagal otrokom ob ustvarjalnem delu. Namen in cilj te kolonije je bil tudi, da pritegne čim večje število naših najmlajših. Otroci so spoznavali različne tehnike, materiale, spremljali nastajanje umetniških del, »odkrivali« drugačnost in jo primerjali z originalom. Prvi dan so delali v tehniki oglje, drugi dan v tehniki tempera. Ustvarjali so s čopičem in s prstno tehniko. V tretjem dnevu so se pridružili odraslim v razstavi svojih izdelkov. Ob zaključku se veselimo prve »improvizirane razstave« tu, na prostem. Prava predstavitev, razstava del pride na »vrsto« jeseni, ko bo naš razstavni prostor v galeriji »Farovž« nekoliko preurejen in počiščen. V kolikor bomo dobili prostor za naša dela v Idriji, načrtujemo postavitev le-te tudi v mestu.

Tema tokratne kolonije je bila Vaška arhitektura Zavratac. Prvi dan je bil namenjen otrokom, drugi dan smo si ogledali vas in njene lepote, njene arhitekturne znamenitosti in posebnosti. Sledil je izbor motivov za delo, delo na terenu, zvečer smo si pod

Orel + štiri persone. Foto: Valči Kavčič

skrbnim vodstvom akademskega slikarja gospoda Rafaela Terpina ogledali njegove diapozitive na temo Rovtarska arhitektura na idrijskem in cerkljanskem. Obujali smo spomine lepih portalov, črnih kuhinj, niš, slamnatih zatrepov... V večernih urah poznega dne smo ob kopi družno »naslikali« vzdušje večera. Tretji dan je sledilo delo, konec risarskih idej pa je izkazala »travnata« razstava na vrhu vzpetine, v centru naše vasice. Ob podelitvi priznanj vsem udeležencem, se je v imenu JSRS za kulturno dejavnost Območna izpostava Idrija, zahvalila gospa Marija Rijavec in zaželela KD Zavratac in vsem udeležencem projekta še veliko uspehov in medsebojnega druženja.

Te dni smo bili veseli prav vseh udeležencev in krajanov: naših najmlajših, pa skupino ljubiteljev umetnosti iz Kočevja, Tolmina, Trziča, Rovt, Idrije, Vojskega in nas, starejših Zavratačanov.

Vesel sem, da nam je tudi tokrat uspelo. Zavratac je imel nas in mi smo imeli Zavratac!

POLONA GANTAR / PREDSEDNICA KD ZAVRATEC

V času risarskega ustvarjanja sta s Tomažem Mivškom prispevala intervju za Radio Odmev, z Jožetom Lazarjem, Z. 16, pomagala pri organizaciji kuhe, nabavljala hrano, se smejala in bila v skrbeh, kako bo, ali ne bo...

»Vesela sem, da imamo tako različne umetnike iz različnih krajev Slovenije. Tu so od akademskih slikarjev, začetnikov, ljubiteljev lepega in prišla je velika skupina otrok, ki so veseli, da tudi odrasli sedajo po travi, rišejo in packajo, da je veselje. Dogodek je lep prispevek h kulturnemu življenju vaščanov. Vesela sem, da sodeluje pri takih projektih tudi vedno več naših vaščanov. Posebno moram v imenu udeležencev pohvaliti dobro kuhinjo Marice Kogovšek in Marka Veharja z ekipo oglarjev: Matejem Kavčičem, Jernejem Kogovškom, Francijem Kogovškom, Radom Kogovškom in Ivanom Kogovškom».

Udeleženci in vaščani, vsi smo ustvarili lepo, pristrčno in uspešno letošnjo slikarsko kolonijo!

IVAN GEDER/SLIKAR/TEHNOLOG

Skozi njegov umetniški dar se v olju in platnu izlivajo Soča, Kolpa, Tolminka s pritoki, Julijske Alpe... Čar svetlobe, njen vpliv na prostor mu vliva izziv za delo. V svojem umetniškem delu si postavlja nove naloge in cilje:

»Menim, da je že vse naslikano, zato se mi velikokrat postavlja vprašanje: Kako naprej?«

VERONIKA HATLAK/UPOKOJENA DEFEKTOLOGINJA/DOMAČINKA

»S srcem sem v Zavrnatcu, fizično že od leta 1965 v Idriji. Od malega imam likovne inspiracije. Zelo sem počaščena, da so tu organizirali že peto likovno kolonijo, na katere sem bila tudi sama vabljen. Velika zahvala gre Alenki in Poloni Gantar, mojima sosedoma, ki me kljub razliki v letih vabita k sodelovanju. Tako, da pišem v vaški časopis Oglar, rišem na kolonijah, saj kraj je v mojem srcu še vedno na prvem mestu. Vesela sem, da so videli in čutili lepoto našega kraja tudi tuji umetniki!«

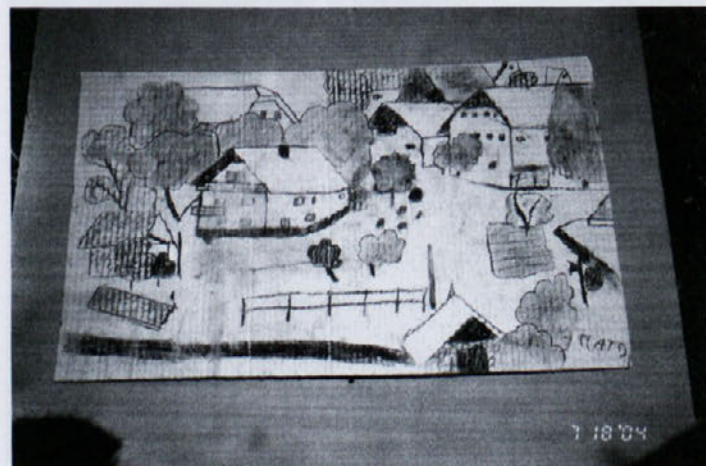
IVAN DERENDA/KOČEVJE

Vesel, nasmejan pravi, da ni »njihov«, od društva namreč, temveč od žene Nađežde!

NAĐEŽDA DERENDA/GRADBENI ARHITEKT, SVOBODNI UMETNIK: KIPARKA VETRAŽISTKA, SLIKARKA, LONČARKA

Z lepim in prijetnim ruskim naglasom mi je povedala, da prihaja iz Volgograda. Dve leti je že v Kočevju. Poročena z Ivanom, ki pravi, da je od žene, torej je njen! Ivan je prišel v Rusijo graditi banko, tako sta se spoznala in zdaj je tu, v Sloveniji.

V Sloveniji spoznava, koliko možnosti za ustvarjanje imamo mi Slovenci. »V tej vaši mali Sloveniji vse diši tako lepo, da vpliva

Delo nadobudnega mladega slikarja Mateja Kogovška. Foto: Valči Kavčič

na moje delo in ustvarjanje. Trenutno prodajam keramiko po ljubljanskih trgovinah, na Tromostovju... Sem članica Društva keramikov in lončarjev Slovenije. Prav zdaj je v ljubljanski Mestni hiši razstava lončarjev in tudi moja dva kipca sta tam. Tega sem zelo vesela. Imela sem že samostojno razstavo in razstavo v okviru društva. Vesela sem, da sem v Sloveniji! Vsi so me lepo sprejeli, kar nisem pričakovala. Imam že veliko prijateljev. Vesela sem, da sem se vključila v to kolonijo!«

ANDREJ LEVSTIK/SAMOUK

»Trenutno delam iz bakra, tehnika ciliziranje. Tako je bila narejena tudi Vaška situla. Moja zamisel za delo danes je povzetek arhitekturnih detajlov vasice Zavrtec. Motive sem narisal na pločevino, jih utolkel s kovinskim dletcem v baker. Delo bom dal na razpolago organizatorju za razstavo. Na željo jo lahko tudi podarim kraju, ali pa ponudim v odkup.«

TOMAŽ MAVRIN/KIPAR SAMOUK, KOČEVJE

Po končani srednji gozdarski šoli v Postojni se je zaposlil na gozdnem gospodarstvu Kočevje. Danes pa dela v podjetju Recinko d.o.o., podjetje za rehabilitacijo invalidov.

Rad vzame v roko kos lesa in iz njega prav na hitro naredi podobo. Čuti in pozna les, ga oblikuje v najrazličnejše poteze mehkosti in grobosti hkrati. V Zavrnatcu smo vsi občudovali njegovega orla, ki je v pol čepeči pozi pristanka, še držal razpeta krila in s pogledom kazal na moč svojega kljuna. Prav vsem se je zdel imeniten in roparica je nekako postala lepotica kiparjevega dela v času naše likovne kolonije.

»Tu je bilo lepo, krasno, domače, prvobitno«, je še dejal s stiskom roke ob slovesu.

VIDOVIČ STANE/KOČEVJE

»Sem ljubitelj likovnega ustvarjanja in najraje slikam v tehniki pastel. Zakaj pastel? Pravzaprav ne vem. Sem še »nov«, dva meseca nekako živim v tem delu, poskusim to in ono. Počasi bom »šel« na akril, čez pet let na olje, kasneje pa si bom kupil motorko in kiparil z lesom...

Sem prvič v koloniji. Je zanimivo. Ob druženju spoznavam nove tehnike in dobivam delovne nasvete. Idej imam veliko. Zavrtec ima polno portalov, starih hiš in okolje, ki človeka impresionira!«

MARKO MAKAROVIC/STROJNIK/SVOBODNI UMETNIK/ANHOVO

»Zavrtec?« »Fajn« narava, mir, ravno prav pihlja, obroki hrane v naravi, dobra družba, novi ljudje, mešana družba... Eni smo manj umetniki, drugi so bolj umetniki. V teh dneh sem naredil tri izdelke. Na prvem je vaška cerkev, na drugem skedenj, tretji

Slikar Rafko pri Matjažu. Foto: Valči Kavčič

pa mi je uspel ob pomoči Dijane in Katarine. Predstavlja vas Zavratac v celoti, na njej smo upodobili prav vse za vas značilne elemente.

Da ne pozabim, tu se mi je dopadel tudi sladoled, ki ga je Family Frost pripeljal prav gor na vrh griča! Dopade se mi, da smo smeli tako ali drugače pomagati pri organizaciji in izpeljavi risarske kolonije. Občudujem »gozdno bivališče« najmlajših udeležencev likovne ustvarjalne kolonije. Poleg »nadzemnega« bivališča si utirajo pot tudi pod zemljo! To ne vidiš povsod!«

MARKO VEHAR/AVTOMEHANIČ/OGLAR/ZAVRATEC

»Od kar ljudje pomnijo, se je v Zavratacu kuhalo oglje. Danes mladi ohranjamo tradicijo zgodovine, tako da v času slikarske kolonije zakurimo kopo in jo budno pazimo, da nam do zaključnega dne ne ugasne. Oglje skuhamo v tem času, največkrat ga kasneje porabimo za peko mesa na žaru. Tako da bodo čevapčiči zadišali po zavrtaškem oglju na dan razstave del v naši vasi. Kar pridite, tudi za Vas bo kaj ostalo!«

MILAN VLAŠIČ/STROJNI TEHNIK/SLIKAR/KOČEVJE

Je vodja Društva ljubiteljev likovnega ustvarjanja Kočevje. Pripoveduje mi, da mu kolegi pravijo, da je od prevzema funkcije za veliko kilogramov težji! (Ne povem za koliko!) Po moji presoji mu tovrstno delo koristi, saj je »kilaža« po videzu ravno pravišnja!

»No, moje delo je, da organiziram razne delavnice in tečaje. V društvu, ki živi že tretje leto, imamo petindvajset članov, od katerih je petnajst aktivnih. Ustvarjamo ob Kolpi, saj v svojem svetu umetnosti iščemo naravo in njeno prvobitnost. Poleg klubskih srečanj se veselimo tudi srečanj ob šanku, saj nam samoukom pogovori in mnenja drugih prinašajo nova vedenja. Druženje povezujemo z umetnostjo in smo nosilci kulturno umetniškega dogajanja v Kočevju. Imamo se dobro in veselimo, da smo prišli v Zavratac!«

ROMEO STUBELJ/PROF. LIKOVNE UMETNOSTI/VRTOLJBA

»Tu se počutim že domač, imam prijatelje, delamo si usluge, sodelujemo v delu. Tu je najlepši kos Slovenije. Počutim se sproščeno, prijetno in prisrčno, počutim se kot na izletu.«

MATEJA TREVEN/EKONOMISTKA/ROVTE

»Tu sem, da malo preizkusim svoje umetniške želje. Takšna ustvarjalna kolonija nam pride prav za popestritev vsakdanjega življenja. Odmisliš svoje delo, rišeš...« Ob pripovedovanju je risala risbo z ogljem. Zdelo se mi je, da so črte ostro kotiranega črnega pisala kar samodejno prenašale vaško podobo na kos papirja.

JOŽE LAZAR,ZAVRATEC 16/DELAVEC/ZAVRATEC

Je aktiven član KD Zavratac. Te dni je skrbel za vse. Pravi ekonom v času delovanja likovne kolonije. Organizator, ki vedno pristopi k delu. Aktiven ne samo za sebe, temveč postori tudi dela drugih. Tabor ga je v teh dneh imel za svojega, tako da: »Jože..., Jože?...«, je vedno pritekel in želeno naredil.

VALČI KAVČIČ/UČITELJICA/IDRIJA

Po mnenju nekaterih naj bi Zavratac dobil ime po »za vrati« ... Prav »vrata« so označila mojo prvo kolonijo v življenju, tu v Zavratacu. Zakaj?

... Boječe sem vprašala spoštovanega slikarja Rafaela Terpina: »Se Vam smem pridružiti na Vaši poti današnjega ustvarjanja?« »Sevide«, je z idrijskim naglasom in z nasmeškom na obrazu sprejel mojo družbo. Namenjen je bil k starejši hiši, »Pr Matjažu«. Mikal ga je lep hišni portal, ki je nosil častljivo letnico. Lepo oblikovani listni vejici sta krasili vratna vogala, ki sta s sredinsko reliefno rožo še poudarjala mik in čar starodavnega umetnikovega dela. Prav to nastajajoče delo umetnika, v pastel tehniki, se bo trajno zarezalo v moj spomin.

Radovedno in nestrpno sem kot otrok spremljala prve črte risbe. Vedela, da bodo druga za drugo skladno vodile v poznano popolnost, skladnost Trpinove rovtarske motivike. Ob nastajajočem delu se mu je risal na obrazu rahel nasmešek in zadovoljstvo umirjenega in rahlo ponosnega ob pogledu na lepo uspelo delo.

Skorajda je bila slika končana, ko so vrata (zopet vrata), v katera sva že dalj časa oba strmela, dobila za trenutek drug odsev, premik in skozi njega je stopala gospodinja. Vesela, nasmejana zadovoljna, s kančkom zadržanosti je nama ponudila na pladnju prineseno kavo. »Mmmm, kafe...«, je rekel Rafko in ga željno popil. Prisrčen klepet o risanju, koloniji in vremenu je dalo čutiti, da so ljudje tega veseli. Mimoidoči so strumno pozdravljali, nekateri z glavo, drugi kar tako, kot da se že leta poznamo. Zato me ni začudilo, ko je Rafko vprašal gospodinjo: »Bi mi pokazala tudi notranjost hiše?« O, seveda, nama je brhka gospodinja takoj namenila sprehod po novem,

zelo lepo obnovljenem delu stare hiše. Ob sprehodu v še ne obnovljenem prostoru pa je slikarja navdihnili »buhkau kut«. V prijetnem vzdušju, klepetu gospodarja, gospoda Mirkota in gospodinje, gospe Marice, smo spremljali nastanek nove slike... »Vrat« še ni konec! Drugi dan sem tudi sama odšla pred ta ista vrata. Le da je bil ta pastel moj prvi. Da so bila ta vrata, moja prva risana vrata. Ta ista, ki sem jih dan prej občudovala, od prazno nastavljenega lista, do umetniškega dela slikarja, akademika gospoda Rafaela Terpina iz Idrije, so »krasila« tudi moj list, le da sem jih danes vesela zato, ker me spominjajo na mojo prisotnost ob delu umetnika, človeka, s katerim je skozi njegovo delo, velik del že porušenega »Rovtarskega sveta«, ostal živ!

Izkoristila bi priliko in se vsem zahvalila.

Z Vašo dobroto, izvirno preproščino ste mi osvetlili portale tudi drugače.

Ker sem se imela lepo, si želim, da se mi ne bi te vrste vrat nikoli zaprle!

Upravni odbor KD Zavratac

ZAHVALA

**Iskreno se zahvaljujemo vsem,
ki so kakorkoli pomagali in
sodelovali pri izvedbi
letošnje likovne kolonije
"Zavratac 2004"!**

MEŠANI PEVSKI ZBOR ZAVRATEC

Karmen Kogovšek

Vsak človek mora v življenju najti nekaj kar ga veseli. Torej ni čudno, da se v Zavratacu na koru zbiramo tisti, ki prisegamo na zborovsko petje.

Prepričana sem, da nas vsi dobro poznate, saj vse praznike in vsako nedeljsko mašo skušamo obogatiti s (čimbolj!) ubranim petjem. Veste tudi, da se naša zasedba od časa do časa spreminja in prav je, da omenimo, da smo pred kratkim dobili nove okrepitve. Od novembra naprej, se namreč lahko pohvalimo še z dvema sopranoma, altom in tenorjem. In seveda bodo zaradi te omembe v članku, še naprej vestno hodili na pevske vaje in ubogali našo zborovodkinjo Polono.

Res, da je naše prvo in najpomembnejše mesto na zavraškem koru, a kljub temu že kar nekaj let nastopamo tudi s posvetnimi pesmimi, tudi na večjih odrih od domačega v gasilskem domu, kjer navadno pojemo ob kulturnih praznikih. Nastopamo torej tudi na občinskih revijah, raznih koncertih... Kakor lani, smo bili tudi letos vabljeni k sodelovanju na Idrijskem čipkarskem festivalu. To je za nas lepa priložnost, da se pokažemo širši publiki, zato smo vabilo sprejeli. Četudi je bil to čas počitnic in se takrat navadno radi malo oddahnemo od vsega, pevci tudi od petja, pa smo vseeno poprijeli za note in se pripravljali na nastop. Ko smo na dan otvoritve festivala, 20. avgusta stali pred veliko množico ljudi, je bil naš trud poplačan. Družno z zborom iz Črnega Vrha in pihalnim orkestrom Idrije smo zapeli Slovensko in Evropsko himno, sami pa pesem Alda Kumarja v idrijskem narečju: Drimala. S svojim nastopom, kot tudi s samo prireditvijo smo bili zadovoljni, zagodlo nam jo je le vreme, a še to na srečo šele po končani otvoritvi. Takrat smo bili vsi sodelujoči na prireditvi in razni lokalni veljaki, vabljeni na idrijski grad Gewerkeneg, kjer so nas pogostili z idrijskimi žlikrofi, torto... Tako smo zaključili svoj drugi nastop na Čipkarskem festivalu.

MPZ Zavratac med nastopom v DSO Logatec. Foto: Marica Lehman

15. septembra smo izvedli koncert v Domu upokojencev v Dolnjem Logatcu, kjer so nas zelo lepo sprejeli. Izbrali smo primerne pesmi iz svojega repertoarja, nekaj cerkvenih, nekaj posvetnih in s petjem razveselili svojo publiko, ki se nam je za obisk lepo zahvalila. Ko smo se po pogostitvi odpravili domov, smo bili zadovoljni, saj smo naredili dobro delo in osrečili marsikaterega ljubitelja ljudskega in cerkvenega petja.

To bi bilo na kratko vse o dogajanju v našem zboru zadnjega časa. Naj omenim le še to, da tudi zdaj zavraški cerkveni pevski zbor ne počiva. Še vedno se redno tedensko dobivamo na pevskih vajah, kjer se pripravljamo na Božič in revijo zborov idrijske občine, sproti pa skrbimo, da s čim lepšim petjem sodelujemo pri vsaki nedeljski maši. Kajti, kot nas napovejo na vseh naših nastopih, je to še vedno naše glavno poslanstvo.

S PESMIJO SMO OBISKALI STANOVALCE DOMA STAREJŠIH OBČANOV V LOGATCU

Renata Kogovšek

V sredini meseca septembra je naš cerkveni pevski zbor, pod vodstvom Polone Gantar, nastopil za ljudi iz omenjenega doma.

Že dolgo smo se o tem dogovarjali, a mojster čas jo je vedno urezal po svoje. Pa vendar je le napočil ta trenutek 15. septembra, ko je naš zbor z veseljem stopil pred lepega željnega stanovalce te hiše.

Varovanci DSO Logatec. Foto Arhiv Doma starejših občanov Logatec

Po uvodni pesmi »Dobro jutro Bog daj« nas je toplo pozdravila gospa Alenka Curk, v.d. direktorice. Sledil je lep izbor umetnih in ljudskih pesmi, vmesni prostor pa smo požlahtili s starimi slovenskimi modrostmi, ki so se vsebinsko nanašale na pesmi.

Na obrazih poslušalcev je bil nasmeh, bile so solze. Skupno smo na koncu zapeli še: »Kol'kor kapljic, tol'ko let«. Namen je bil dosežen: pesem je šla iz src v srca.

Vsi pevci in pevke smo si bili na koncu, ob slastnem prigrizku, ki so nam ga pripravile pridne domske kuharice, istih misli: kako malo je potrebno, da razveseliš sočloveka, da mu polepšaš uro, dneve,...

Ker sem tam zaposlena, sem bila priča in »sprejemnik« za utrinke veselja in zahvale od ljudi, za tako lepo prireditev. Besede kot: »kako je bilo lepo«, »čestitam, čestitam za tako lep nastop!«, »se prav vidi, da hočete nekaj dati iz sebe«, so bile v naslednjih dneh stalnica poleg pozdrava, ko smo se srečevali.

Že snujemo načrt za naslednji obisk...

OGLARSKA NEDELJA V IDRIJSKIH KRNICAH

Tomaž Mivšek

Pa smo tam. Nujno je bilo potrebno nabrati skupino, ki bo zastopala naše oglarje v Idrijskih krnicah. Večino agitacije je uspešno opravil vodja oglarjev Marko Vehar, tako da smo se v homogenem in številčnem zastopstvu odpeljali. Pa ne samo mi, v naših drvečih pločevinah se je našlo dovolj prostora tudi za kakšen gvant in klobuk z luknjico na sredi pa sekira, rančon... Skratka obetalo se je ne samo postavljanje kope, ampak pravo garanje na tisočih metrih nad morjem.

Prijetna dolinica je vabila, da se spustimo vanjo in se pridružimo veseli družini, ki se je pošteno zabavala. Žeje niso trpeli, a koza ki je prejšnje leto pošteno zagodla obiskovalcem s svojim pobegom v gozd, je tokrat veselo meketala v ogradi in vabila obiskovalce, naj vendarle ugamejo, koliko tehtajo njeni prelepi rogovi. Kdor ni imel sreče s kozo jo je gotovo imel pri zabijanju žebeljev v bukov hlod, kjer ni bila pomembna moč temveč tudi pamet.

Temperatura se je bližala vrelišču, žrebali smo startna mesta in se pognali nad bukov tršek, ki so ga organizatorji posekali samo za nas. To, da so bili trški različno debeli in veliki, ni posebne omembe vredno, temveč to, da tekmovalci niso smeli niti malo goljulfati. Postavljalo se je vprašanje, kako skriti odvečno listje in vejevje, ki nikakor ni hotelo zlesti pod zemljico na kopi. Naši trije tekmovalci Simon, Jože in Marko so se morali pošteno potruditi, da so vse direktive uresničili kot se zagre. S tako dobrimi tekmovalci seveda dober rezultat ni mogel izostati. Tretje ali drugo mesto od devetih ekip ni kar tako, na kar ni pozabil naš kuhar Ivan ter ekipi pripravil izvrstne makarone. Prav slednje, pa so nam očitale sosednje ekipe. V kuharjevo mojstrstvo ni podvomil nihče, temveč brez kuharice, le kaj nam je padlo na pamet? So pa sosednje kuharice prav veselo kramljale z našim kuharjem. Kdo ve, morda so si izmenjali še kak recept?

Ekipa vseh ekip. Foto: Jože Lazar Z. 16

Žiga žaga poje žaga. Foto: Jože Lazar Z. 16

Po opravljenem tekmovanju je sledila zabava z golažem, kapljico in plesom. Najmočnejši pa so se še pomerili v metanju špevt – metrovcev. Tu pa so se začele dogajati že čudne stvari. Res je, da je nad dolinico padel mrak in je hladna sapica silila k dolgim rokavom, so špevte letele po zraku kot japonski mikado. Nekateri so zašle izven tekmovalnega igrišča, spet so druge veselo poplesavale po zraku kot suhe snežinke in le redke so vzdržale pravo smer in dosegle solidno dolžino. Išoč špevte se je marsikateri posameznik izgubil v okoliških teminah. Vendar, kar je lepo tudi mine in vesela družina je kmalu pristala na domačem dvorišču in uspešno dokončala še eno oglarsko epopejo.

EDVARD KOCBEK - JUNAK NAŠEGA ČASA

Tomaž Mivšek

Nekdaj diskriminirana in eliminirana osebnost Edvard Kocbek praznuje letos stoto obletnico svojega rojstva. Rojen v Sv. Juriju ob Ščavnici. Bil je svojevrstna osebnost razpeta med divjimi leti dvajsetega stoletja. Bil je neke vrste idealist, oziroma bolje rečeno človek z visokimi ideali, ki se ni zadovoljil zgolj s kruhom in igro.

Svoje svetovno nazorstvo je udeležil na večjih področjih. Kot najbolj poznan in uveljavljen je v vlogi pesnika, esejista, prevajalca in romanopisca. Romanistiko je izpopolnjeval ne samo na domačih univerzah ampak tudi v Berlinu, Lyonu in Parizu. Že od mladosti je bil zelo religiozen človek. Njegov oče je bil mežnar v domačem kraju, zato ni čudno, da se je v cerkveno življenje zelo dejavno vključil in stopil v bogoslovje. Zaradi visokih idealov je v njem zaman opozarjal na napake v ustanovi, zato je iz bogoslovja protestno izstopil, ter se oddaljil od tradicionalnih cerkvenih krogov. Za svoje delo pa si je izbral prenovo slovenske družbe, temelječo na krščanskih vrednotah. Tako so nastali Krščanski socialisti. Prav tu pa se je znašel med dvema ognjema. Na eni strani cerkev, na drugi strani pa komunistična partija. Tok zgodovine ga je potisnil v neizogiben položaj, ko se je moral eni od teh dveh strani pridružiti v boju proti okupatorju. Izbral je sodelovanje z OF, katere ustanovni člani so bili tudi krščanski socialisti, predvsem zaradi spora s cerkvenimi krogi, na drugi strani pa je predvideval, da lahko krščanski socialisti dajo neko svojo človeško noto OF. To pa se je kasneje med vojno pokazalo kot popolnoma zgrešen idealizem. Komunistična partija je z dolomitsko izjavo dosegla od drugih skupin OF, da se odpovedo svojemu javnemu nastopanju in agitatorstvu in se pridružijo komunistični partiji. Edvard Kocbek je bil osebnost, ki je v OF igrala pomembno vlogo. Zaradi respektja, so mu dajali bolj ali manj pomembne vloge in tako lažje izpeljali komunistično revolucijo. Bolj ko je revolucija dobivala svoj epilog, bolj obrobne funkcije so mu bile dodeljene. Po koncu vojne se je pritisk nanj samo še stopnjeval. Zato se je 1951 po objavi zbirk novel Strah in pogum, dokončno razšel s politiko Fronte. Tako so ga prisilili k političnemu odstopu, ter ga za dvajset let pahnili v zapor njegovega stanovanja. Deležen je bil mnogih zaslišanj, prisluškovanj, pregledov stanovanja. Skratka bil je nadzorovan razredni sovražnik, ki v javnosti ni mogel objaviti niti enega

samega članka. Kljub psihični agoniji ni odnehal. Tako so njegovi Dnevniki, Tovarišija in Listina najpomembnejša človeška in zgodovinska pričevanja o slovenski človeški stiski v vojnih letih. Bil je prvi, ki je javno sprožil tematiko povojnih pobojev in zahteval jasen odgovor.

Vendar je proti koncu življenja doživel delno vrnitev v javno življenje. Zaradi dobrega imena Jugoslavije v svetu je prejel Prešernovo nagrado za književnost, ki si jo je moral deliti z Miškom Kranjcem, kar ni v navadi, da si deliš nagrado. Sledile so objave njegovih pesmi v pesniških zbirkah, medtem ko so njegovi prijatelji doživljali enako usodo kot on pred tem.

Edvard Kocbek je pred drugo svetovno vojno veljal za enega najvidnejših poznih ekspresionistov katoliške smeri (pesniška zbirka Zemlja, 1934), po vojni pa religioznemu eksistencializmu, njegova poezija se je oddaljila od stvarnosti in postala bolj intelektualna, refleksivna in filozofsko meditativna (pesniška zbirka Groza 1963). Pesmi vsebujejo občutja tesnobe, strahu in svobode, željo po resnici in njenem izrazu. To je izražal tudi v svojih novelah (zbirka novel Strah in pogum 1951). V svoji slovstveni smeri, »Kocbekova nova stvarnost« - mistični realizem, misteriozni aspekt sveta, se Kocbek vrača nazaj k predmetom, naravnim oblikam. Narava je prastari prostor človeškega bivanja. Tej smeri pa se najbolj približujeta prozna besedila Luči na severu in Krogi navznoter.

Močna rdeča junca gresta počasi
po cesti, kakor da ne vesta, da vlečeta
breme. Kola se pregibljejo s počasnimi
sunki, veriga visi pred levim zadnjim
potačem in se maje brezglasno
in v enakih zamahih, kakor bi ne hotela
motiti soglasja. Juncema kapa skozi
nagobčnik peneča se slina in pušča
tanko modro sled z okroglimi vozli.
Rdeča blesteča se koža jima toplo diši.
In ko s sanjajočim voznikom stopata
v gozd, se zdi, da izginjata za večno.
Čez nekaj časa vidim rdeča junca,
Kako kimata iz gozda po hribu navzgor.
Nič se nista spremenila, v tej mimi
zemlji ni časnosti.
(Edvard Kocbek, Močna rdeča junca gresta, pesniška zbirka Zemlja)

Literatura: Jože Zadravec. 1997: Odsevi in obzorja. Salve d.o.o. Ljubljana.

Marko Rijavec

je bogoslovec. Trenutno je na "praksi" v naši župniji, sicer pa je tudi brat našega sovaščana Roberta Rijavca.

Tokrat predstavljamo nekaj njegovih pesmi iz njegovega, kljub mladosti že obsežnega pesniškega opusa.

Pesek. Obala.

Mladost je pesek. Pesek beli na obali.
Zibel morska pena.
Mati svetlo sonce, oče veter je krilati.
Roke tvoje volja.
Lonček in lopatka smer, način, kako mladost živiš.
Lep je, sončen dan.
Usedeš se med školjke, v pesku biseri ti zakopani.
Pogledaš levo, desno.
Potem začneš, prebiraš pesek na obali, iščeš pravega.
Sonce sveti, veter pesek ti prebira.
Najboljšega izbereš, najbolj pravega, prav zate.
Moker, suh, sprijet?
Grob, ki rani prste, ali mehek kot poljub?
Kakršen ti pač ugaja.
V lonček ga nabereš, gledaš jasno z njim v svetli dan.
Ali ga miže potlačiš.
In školjke zbereš, najlepše ti trenutke, slike.
Potem potičko narediš peščeno.
Postaviš obnjo školjke in z lopatko pogladiš.
In si ponosen nase.
Ponosen na potičko gladko, školjke krasne.
In pride čas, da greš.
Udari časa slani val, podre potičko, strese školjke.
Potem potičke ni.
In z ladjo greš naprej, v kraje tuje, na obalo kamna.
Ko žejen si, vodo zajameš.
V grenkobi spet občutiš sladki pesek iz potičke.
Pa školjke?
Ha, skril sem jih v žep srca!

Pesem o prascu

O, bwogi prasc!
Tiebe imaju samo za en par klobasc,
pouswod te imajo v zobieh,
gnil in usmrjen si v vseh očieh.

O, prasc ti moj premili,
nobeden se te ne usmili,
nikir za tiebe ni pravice,
s tiebe čēju nar'dit' samo krvavice.

Enu nwoč sem slišow, k so wod tiebe goworili:
»Bejžte, prasci!« v temno nwoč so vpili.
Pomislum sem, kej prasc bi delow u sobi,
kej two, da si v svinjaki, tiebi se spodwobi.

Prasc, vse, kar lohko ti rečem, je hvala,
da twoja rodbina se na bo predala.
Še naprej ti bwodi z nami,
da po hramah visieli boju pršuti nu šalami.

Moje misli

Kakor luknje na Krasu
so tihe moje misli.
Kakor v strahu pred temo
se oklepajo stebel zlatih trav.

Moje misli so misli o svitu,
o srcu človeškem, o tebi.
Gledam jih, vsak dan jih srečam,
a nimam poguma, da vprašam ...

Tako so težke moje misli,
oj, pretežke za moja ramena.
Moja ramena so rujno grmovje,
rdeča od krvi in sonca.

poln.želj@so.net

Želim si pisanih dreves in dnevov,
ozaljšanih z obzorji zlatih stebrov.
Želim mehko zvoka morske pene,
želim ... da ne pogine od samote

nekdo, ki pričakuje te lepote.
Da ne cvetlica v vazi mu ovane,
da si krog svojega vratu ne dene
vrvi. Da vstane, gre po te dobrote.

Zavočki drobne sreče so, kot seme,
ki kvišku dvigne cvet, da k nebu krene.
Želim ti, da bi danes znal živeti!

Napišem to, podpišem LP, Marko,
na »pošlji« kliknem, čakam; kot da barko
papirnato sem k tebi dal leteti ...

Kakor stara stopnica iz mahagonija

Cel dan v vinogradu.
In ko prideš nazaj,
v soju zvezd zajoče srce
kakor stara stopnica iz mahagonija,
čez katero greš vsak dan
trikrat.

Obraz je nem.
Od toče razbrazdan.
Ožgan s sladkostjo sonca.
Potegneš kretnjo roke čezenj.
Kakor bi pobožal
staro stopnico iz mahagonija,
čez katero greš vsak dan
trikrat.

Srce si zakopal v zemljo,
roke pustil na listih zelenih.
Noge so borne.
Svojega vina da spiješ kozarec,
zdrži jo,
da zapahneš vrata za sabo.
Srce se v hladu spočije.
Kakor krvavo rjavi les
stare stopnice iz mahagonija,
čez katero si šel
zadnjič.

Psalm 151

Temna globel
in ves ta masaker.
In ti, Vzvišeni,
na strehi neba,
v kleti zemlje,
med sodi krvi,
med stebri hiše.

Ti
vzvišenim očem kamen spotike,
zaprtemu srcu mogočni ključ,
stisnjeni dláni nežni poljub.

Ti
meni veter v podivjani megli,
meni domač materin pogled,
meni beseda za sladek spanec
v temni globeli
in vsem tem masakru.

Večerja

Tako bela je noč,
nocojšnja noč, kot prt na oltarju.
In kam naj gre človek
s črno senco na hrbtu?
Naj se potuhne v žgoči belini?

Tako bela je noč,
tako bela, da se vpije vate.
Da te presrka.
Do srca.

Srca ne. Srce ostane rdeče.
Rdeče in majhno
kot kaplja krvi na belem
oltarju.

Potem pride beli sel
in pogrne prtič.
Pobriše rdeče kaplje v kozarec,
pospravi bela telesa na krožnik
in se začne sveta maša.

Veronika Hatlak

ZDEJ

Zdej je bil nov lit.
Zdej bo nov lit.
Zdej sm bla mlada.
Zdej bom stara.
Zdej me pojezi, zdej se mi vse posveti.
Zdej imam, zdej nič več ni.
Zdej bom naredila, zdej bom še mal odložila.
Zdej bi šele prov g'vorila.
Zdej pa bi še glavo skor zgubila.
Zdej se bi pa prov zmenila.

Kej bo pa zdej?
Ker je blo tak čudn prej.
Jej, jej. Vse je bl prej.
Joj, kej bo pol. Je zdej?
Vse je pol in prej.
Kdaj bo?
Zakaj nikol ne vem, kdaj je zdej?
Le **zdej** je moj in bo še naprej!
Dokljer ne bom šla u krej.

Janez Gantar

AVTO MAGAZIN!

Kadar berem avtomagazin,
vem, da sem še živ.
Kadar avtomagazina ne bom več bral,
takrat pa vem,
da bom umrl.

PESNIKI!

Pesnik sem od nog do glave.
Pesmi pišem rad,
vam polepšam dan
in da se počutim boljše volje.

Rad igram na kitaro,
vam za zabavo.

S kitaro se razvedrim,
da se ves razbelim.

RAZGLASI!

Razglas, razglas!
Prišla je dobra baba v vas.
Ima lep dekolte,
pa nogice kot
mlada srnica že.

Razglas, razglas!
To je dobra novica
za fante vse.
Brž pridite gledat jo,
saj vam nič ne bo hudo.

Res je lepa, kot kraljica,
da pozab'te,
kje se gre na Peca.

Razglas, razglas!
To je konec pesmi za vas!

Olga Vehar

Seme nove pomladi

Iz suhih zrelih bilk
z mogočnih dreves
v vetru odletava in pada seme -
up prihodnje pomladi.

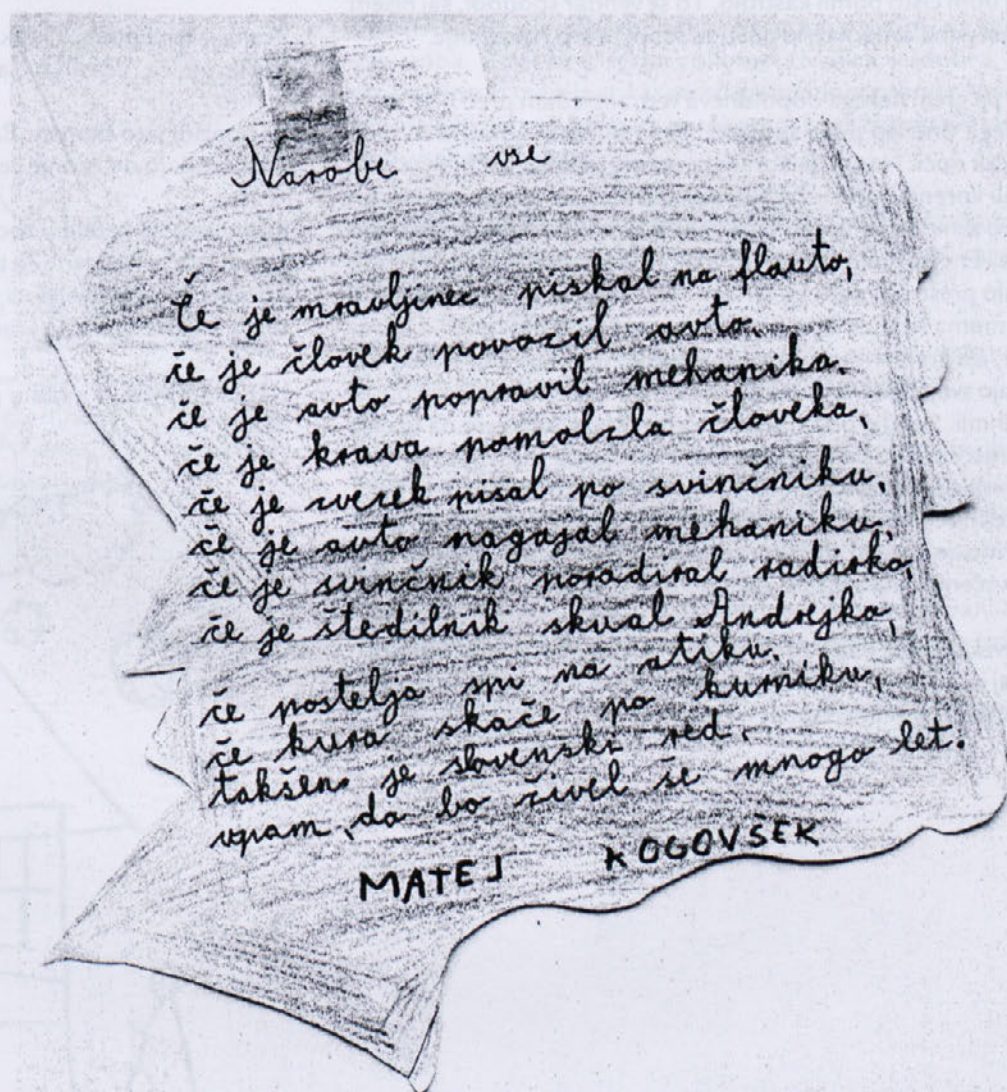
Sneg ga bo prekril,
ne pa zamoril,
še bosta ozelenela
in zacvetela
trata in planina,
še se bo smehljala pomlad.

Iz umirajočega semena,
ostane dobro seme,
za drugo pomlad,
cvetje za planine in zeleno livad.

Narobe svet

Oj lepi svet, veseli svet,
danes si narobe svet,
hčerka po hiši okrog se vrti,
sin ne ve kje se ga glava drži.

Mati danes s sladkorjem soli jed,
oče leži za pečjo brez besed,
pri hiši le muc ima brihtno glavo
iz lonca krade sladko smetano.

NEPOVABLJENI GOSTJE

Olga Vehar

V goste gremo kadar smo povabljeni, se lepo oblečemo in se usedemo za mizo, kamor nas gostitelj povabi.

A glej ga zlomka! K meni so prišli kar nepovabljeni gostje in to celo ponoči, tako da jih nisem mogla niti videti. Kar sami so si postregli s hrano, ki je ostala od kokoši. Zvečer sem videla, da je kokošim nekaj ostalo, zjutraj pa je bila kurja kastrola polizana do zadnje mrvice. To se je dogajalo kar nekaj časa. Nisem mogla priti do zaključka, kdo to počne na svojo pest.

Neki večer pa grem ven, ko je bila že trda tema in prižgem luč, ravno takrat, ko se zunaj pred vrati lepo sprehaja moj nepovabljeni gost. Ko je posvetila luč, se je malo začudil, skril svoj rilček pod ostre bodice, malo počakal tako skrit, nato pa zopet pokazal svoj smrček in veselo odkorakal. Medtem si je mislil, človek, ti me kar glej, jaz grem na svojo večerjo če je tebi prav ali ne, me prav nič ne briga. Jaz sem lačen in pika. Pa ugasni že vendar tisto luč, jaz se lahko navečerjam tudi v temi. Saj bom čisto pomil kastrola. To se vendar spodobi, saj nisem kakšen malomarnež, ki pusti za seboj pravo razdejanje.

Ko pa grem nekega dopoldneva ven, zagledam pred hišo sredi belega dne lep ježev sprevoz. Ti so bili bolj korajžni in niso čakali noči. Naprej je korakala mama ježevka, za njo pa trije mali korenjaki ježki. Za hip malo strahu, ko so me začutili, in hitro skrili svoj smrček. A strah je hitro minil in nadaljujejo svojo pot. Enega malo potipam, kako ostre bodice ima. Ježek se malo prestraši, nato pa si misli: »Človek, pusti me na miru, da mi mama ne uide izpred oči. Potem se bom pa izgubil. Daj mi mir, da grem svojo pot.« Jaz sem seveda bila radovedna, kje imajo svoje dnevno zavetišče in sem jih opazovala, kam jo bodo mahnili. Spodaj pod hišo raste grm ribeza, ki je zelo na široko razraščeni in ima veje čisto pri tleh, okrog pa je še malo ograje, ki varuje še nekaj rož pred ostrimi kremplji kokoši. Tam so našli čisto miren kotiček za svoje bivališče. Zakaj bi hodili daleč stran v grmovje in gozd, če je varen prostor bližje, da smo lahko prej na večerji ali na zajtrku, kar smo bolj potrebni.

Človek bi rekel, da živali nimajo pameti, pa je dostikrat obratno. Zdaj je zima tu in moji nepovabljeni gostje so odšli na zimsko spanje. Spomladi pa spet na svidenje!

LEPO JE NA DEŽELI!

Jože Lazar, Z. 16

Pred kratkim sem v nekem časopisu prebral takle oglas: Iščem stanovanje brez hrupa! Sam pri sebi sem si mislil, kako ubogi morajo biti meščani, še spati ne morejo. Kako dobro je, da živim na deželi, kjer ni takšnih in drugačnih »nesreč«, ki kalijo nočni mir.

Tu imamo pse, mačke, vrane, srake, škorce...Kdo bi se jezil na psa, ki čez dan spi spanje pravičnega, ponoči pa pretegne svoje pasje kosti in pristrčno pozdravi prijatelje, ki mu odzdravljajo? In kdo bi zameril mačkonu, in njegovim ljubezenskim izpovedim svoji muc, pa čeravno pod mojim oknom? Ali pa komarju, ko se vsede na nos, če ta moli izpod odeje?

Ku ku, ku ku odmeva iz gozda. Seveda štejem ena, dve, tri...in konec. V duši me stisne: torej bom živel samo še toliko let. Da jih le dobro izkoristim! Iz otožnih misli pa me že prežene trkanje. Trk, trk, trk...le kdo tako trka? Pa se že spomnim na žolno. Lačna je, pa si išče svoj zajtrk.

Vrana je lepa ptica. V krakanju jo prekosi le še sraka, ki zareglja kot strojnica. Včasih so tako rekli, da se dereš kot sraka.

Že opazim jato škorcev. Bojni napad na češnjo, ki jo z bojnimi kriki oropajo do zadnje češnje.

Kadar zapoje petelinji zbor, žabji utihne in začne zbirati moči za nov nočni koncert. Za tem se zbudijo ptice pevke, pojavi se jutranja zarja in moje oči se široko odprejo. Nekje v daljavi je slišna pastirska piščal, kravji zvonček...

Napovedovalec na radiu pa mi zaželi dobro jutro in uspešen dan.

Zbrala: učiteljica Tanja

JAZ, ŠOLSKI MINISTER

KARIN, 1.r. devetletke: Kdaj rada pridem v šolo, kdaj pa ne. Všeč mi je, ko rišem, pojem, se igram. Smotano pa je, ko letijo vsi na malico in te skoraj poderejo.

TADEJ, 1.r. devetletke: Rad pridem, ker se lahko igram, pišem, rišem. Mize pa bi premaknil na drugo stran, da bi bilo na eni strani čisto prazno. Tam bi se igrali. Strop mi ni všeč. Po njem bi narisal traktorje, hiše, tetke in krave.

GAŠPER, 2.r. devetletke: V šolo rad hodim, ker se kaj novega naučim, malo se naigram. Rajši bi, da bi bili v šoli do 13.00 in takrat imeli likovno vzgojo.

ANA, 2.r. osemletke: Srednje rada pridem. Ni mi všeč, ker je treba tako zgodaj vstati. Rada bi imela čisto svojo mizo, več odmora in telovadbe. Vsak bi moral več pospravljati za sabo in imeti ošiljene svinčnike. Tudi nalog je veliko.

REKLAMA

Bi kupili odlične odje, ki so tako mehke kot oblaki. Kupilite, posim, kupite naše odje. Počutili se boste kot v nebesah in nihal bo lep hladni veter, sonce bo viselo v vas. Hoo in dobra naša reklama. In začeli so mihati. Udelež se kmalu smajajo.

BLAŽ, 2.r. osemletke: Jaz kar rad pridem, da se kaj naučim. Najraje rešujem v Računanje je igra. Malice je dovolj, športna vzgoja mi je tudi všeč. Imamo pa premalo miz in omaro bi prestavil k vratom.

DAMJAN, 2.r. osemletke: Fino je, da se kaj naučim, pa ker je telovadba. Želel bi si igrati rokomet. Malica je dobra, pa slovenščina in matematika, pa ko gremo na sprehode. Veliko računalno bi dal ven, ker nam je v napoto. Mize bi postavil tako, da bi vsak sedel sam.

LARA, 4.r.: Še kar rada imam šolo, imela pa bi več odmora, glasbe in več iger zunaj. Malica je super, imela bi še več knjig in učnih listov.

BOŠTJAN, 4.r.: Kakor kdaj mi je. Najrajši imam likovno in športno vzgojo in všeč mi je, ker je lepo pospravljeno.

NIKO, 4.r.: Saj je fino. Matematiko bi takoj črtal in pouk bi se moral začeti kasneje, ob 8.30. Želim, da bi pri glasbi več plesali (saj vem, da drugi nočejo) in imeli še več knjig. Všeč mi je, da so slike obešene kot perilo.

ŽAN, 4.r.: V šolo... kakor kdaj. Odvisno, če sem zaspan. Več telovadbe in knjig bi rad in da bi delali še več slik za na »štrik«.

MATEJ, 4.r.: Tudi - kakor kdaj, odvisno, koliko sem zaspan. Drugače pa enako kot Žan in želim, da bi delal plakate.

VAŽIČI

Tadej Kogovšek (1. razred):

SOVA

Jaz znam leteti,
ti pa ne.

In imam kljun,
da te lahko špiknem!

Imam take roke,
da lahko letim po zraku.

Nobeden
me ne more uloviti,
tebe pa lahko.

Karin Menegatti (1. razred):

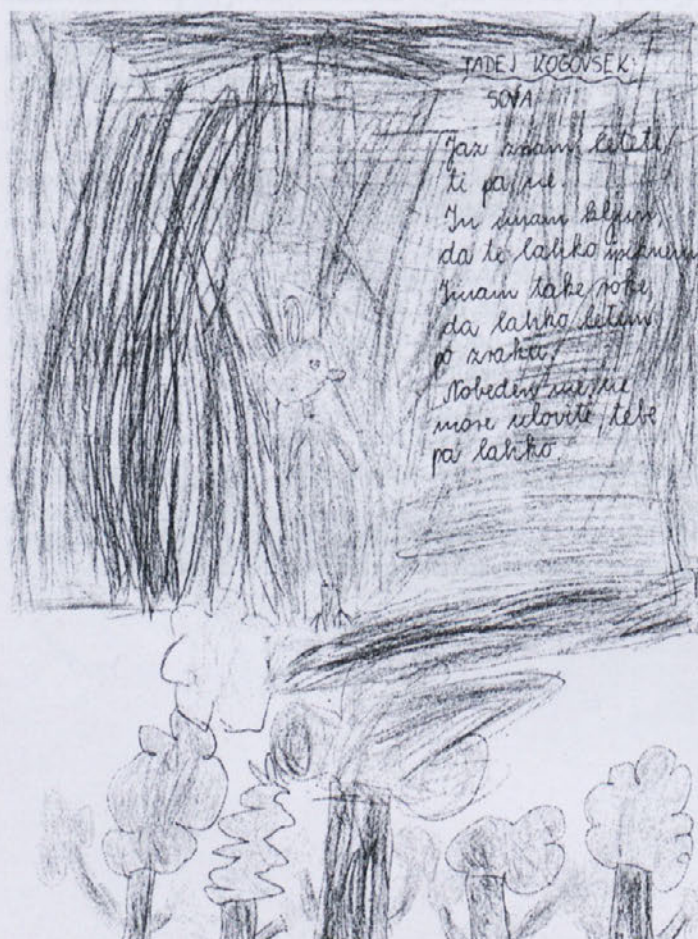
JAZ SEM ŽIRAFA

Jaz imam vrat,
ti pa ne.
Pa ne moreš jesti trave,
ker si premajhen.

Jaz imam dolge noge,
ti pa ne,
pa ne moreš hoditi!

Jaz sem važička,
ti pa ne!

Pa boš hodil,
ko boš velik
in ti bodo zrasle noge.

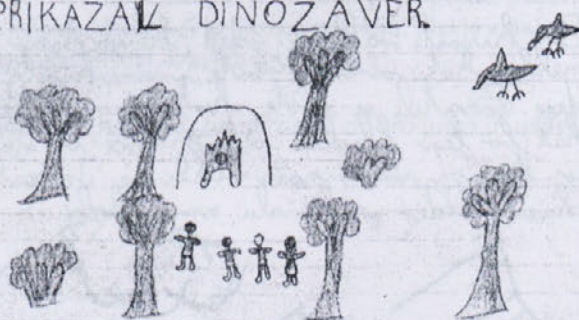

DINOZAVERSKA ZGODBA

NEKEGA JESENSKEGA
DNE, SMO SE S PRIJATELJI
LARO, ŽANOM IN BLAŽEM
ODLOČILI, DA SI ZGRADIMO
BARO. ČEZ NEKAJ DNI SMO
ODPLULI.
KMALU SMO
PRISPELI
NA NEKAK-
ŠNO OCELINO. IZ NAŠE BARKE
SMO KMALU IZIZTOPILI
TAKOJ, KO SMO IZIZTOPILI
SMO ZAGLEDALI ČUDNO

JAMO. IZ JAME SE JE KMALU
PRIKAZAL DINOZAVER.

IN BLAŽ JE ZAGLEDAL ŠE 2
LETEČA DINOZAVRA. VSI SMO
TAKOJ LETELI. SKRILI SMO
SE ZA DEBELO LIPO, TODA
MOČNI DINOZAVER JO JE
ZLAHKA PODRU TEKLI SMO
NAPREJ. ZBEŽALI SMO NA BARO
GAŠPER REJC

JESENSKE UGANKE IN PESMI

Hruška debeluška je padla
vsak dan dol na tla.

Ježek je prišel in jo pojedel
in bil je vesel,
ker je tako dobro kosilo imel.

Še več jih je pojedel,
da jih kdo drug ne bi snedel.

(Karin, Tadej)

Veverica je prišla
vsak dan na drevo.

In vsak dan je šla
iskat lešnike.

Z repom je pometla liste.

(Karin, Tadej)

MALI JEŽEK

Mali ježek se je
odpravil na sprehod.
Na sprehodu je srečal
močerada in ga
vprašal: »Od kod?«
»Prihajam iz Ljubljane,
ime mi je Tone.«

(Gašper)

Na drevesu visi in je okroglo.
Ima veliko vitaminov,
iz njega izdelujemo
tudi mošt.

(Gašper)

Na polju stoji
in eno nogo ima.
Kaj je to?

(Gašper)

ZAKAJ NEKI DEŽUJE?

TADEJ: Miklavž pa parkelj se špricata na nebu z vodo, ker sta skregana. Ta voda pade dol. Vodo jima da oblak, njemu pa jo prinese drug oblak.

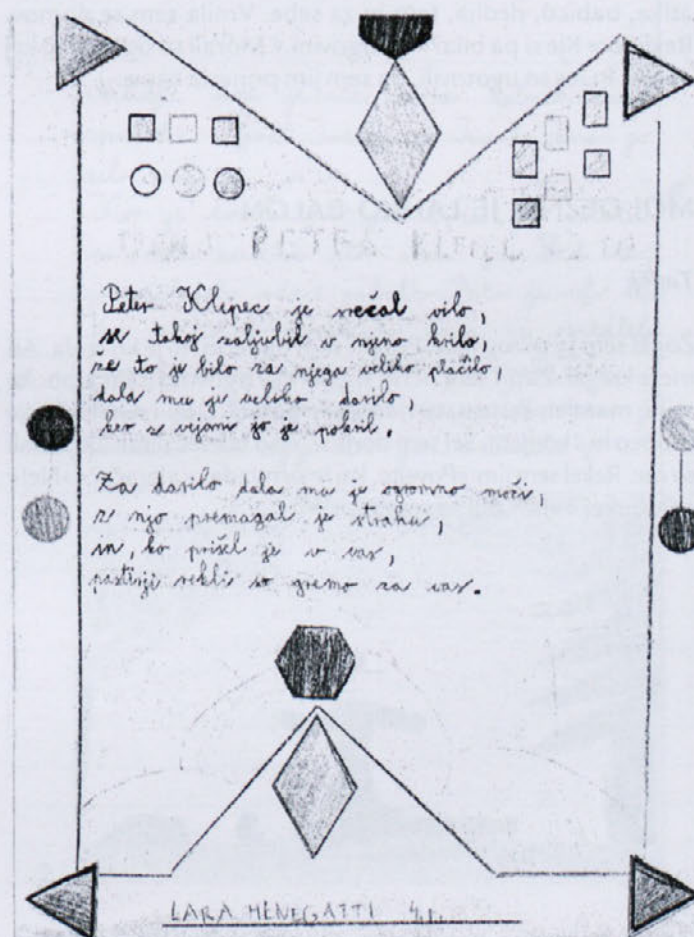
KARIN: Najprej je sonce, potem pa dež. Oblaki so črni. Sonce preveč dolgo sije in ne pusti, da bi še dež malo padal. Oblak postane hud in črn in začne močno deževati.

BLAŽ: Pada zato, da rastline bolj zrastejo. V oblakih se nabere preveč vode in dežuje.

ANA: Iz morja voda izhlapi, potuje en dan, potem se obrne in pade dol.

DAMJAN: Oblaki imajo preveč vode. Dva skupaj se zaletita in špricne voda ven. Iz morja izhlapi v oblake, sol ostane na oblakih, voda pa dol pade.

GAŠPER: Na zemlji se nabere tekočina. Teče v potoke, ti tečejo v reke, te v morja. So neke poti ven iz morja in tja gre morska voda. Izhlapi v oblake in začne nazaj padati še vedno slana voda.

MOJ DEŽNIK JE LAHKO BALON?

ŠE VSE KAJ DRUGEGA!

KLOBASARIJA

Gašper

Oči me je kregal, ker sem na parceli razkopal orodje. In sem si rekel: »O, da bi odletel tja v klobasarijo!« Od tam sem domačim prinesel klobase in so me imeli vsi radi.

KAPARIJA

Karin

Žogala sem se na vrtu. Žoga je šla visoko v zrak. Mama me je kregala. Postala sem žalostna. Šla sem v Ljubljano. Peš. Zagledala sem lepo trgovino in notri lepe, smešne kape. Šla sem noter. Rekla sem, da bom vzela vse kape, za vse: za mamico, atika, babico, dedija, teto in za sebe. Vrnila sem se domov. Rekli so: »Kje si pa bila?« »V trgovini.« Morali so ugotoviti, kaj imam. In res so ugotovili, da sem jim prinesla kape.

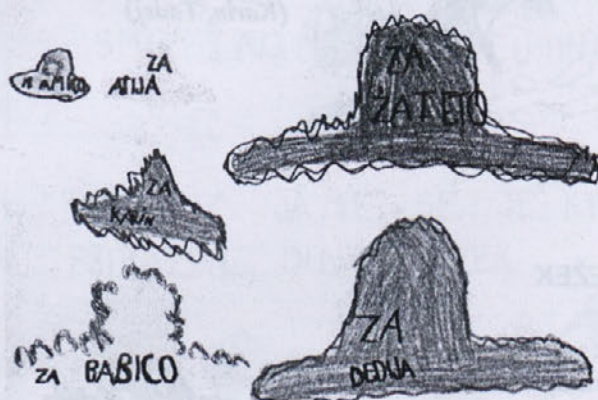
MOJ DEŽNIK JE LAHKO BALON

Tadej

Žogal sem se okrog hiše. Potem sem padel in mi je kri tekla. Ati me je kregal. Zaprl sem oči in si želel iti v trgovino iskat klobuke atiju, mamici, Tadeju, teti, stricu in babici. Dobil sem klobuke z rožico in s konjem. Šel sem domov, niso bili več hudi. Objemali so me. Rekel sem jim: »Povejte, kaj imam zadaj.« »Igrače?« »Ne!« »Klobuke?« »Ja.« Bili so veseli.

KAPARIJA

MOŠNJIČEK PRAVLJIC

SUPER BABICA IN ZLATNIKI

Boštjan Kogovšek, 4. r

...«Sem vaju že dohitela!» Ko sta Tinč in Binč prišla do vrha, babice ni bilo nikjer več. Prestrašena sta gledala okoli sebe. Ko sta se že ravno mislila obrniti, sta zagledala nekaj takega, kar je spominjalo na babico. To je bila namreč njena ruta, njen nahrbtnik in klobuk. Nekaj je zašumelo. Oba sta se ozrla na smreko in videla babico. Zraven nje je bila velika vreča. Zaklicala sta: «Hej, babica! Kaj si našla?»

»Vrečo zlatnikov.« In počasi je splezala z drevesa.

»Kam pa bomo s tem?« je vprašal Binč.

»Prodali ga bomo in dobili nagrado.«

»Ampak babica,« se oglasi Tinč, »kako pa bomo prinesli domov?«

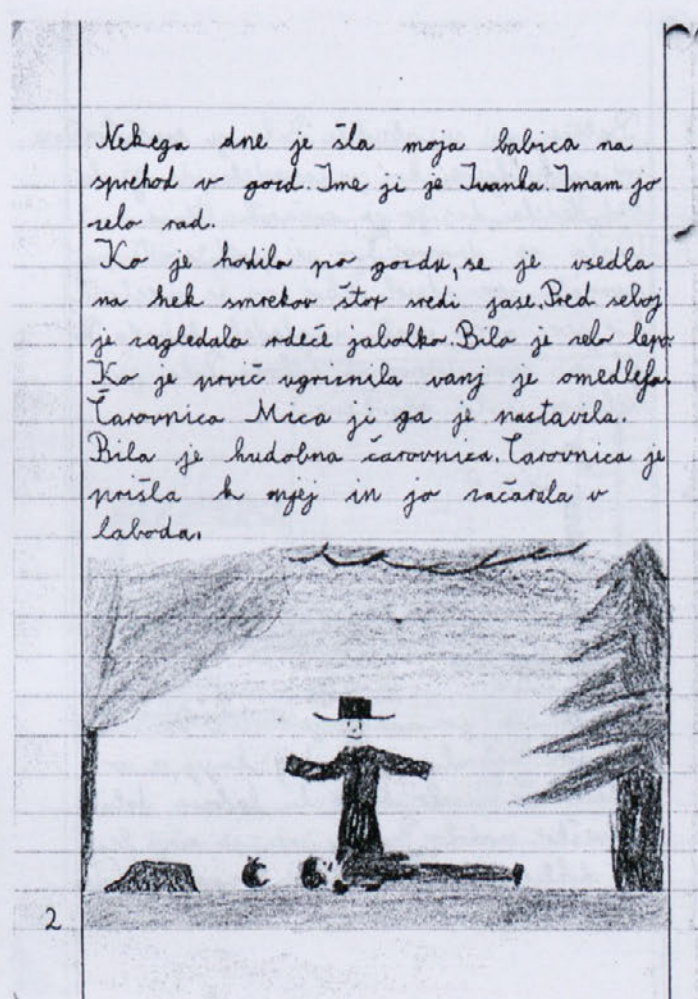
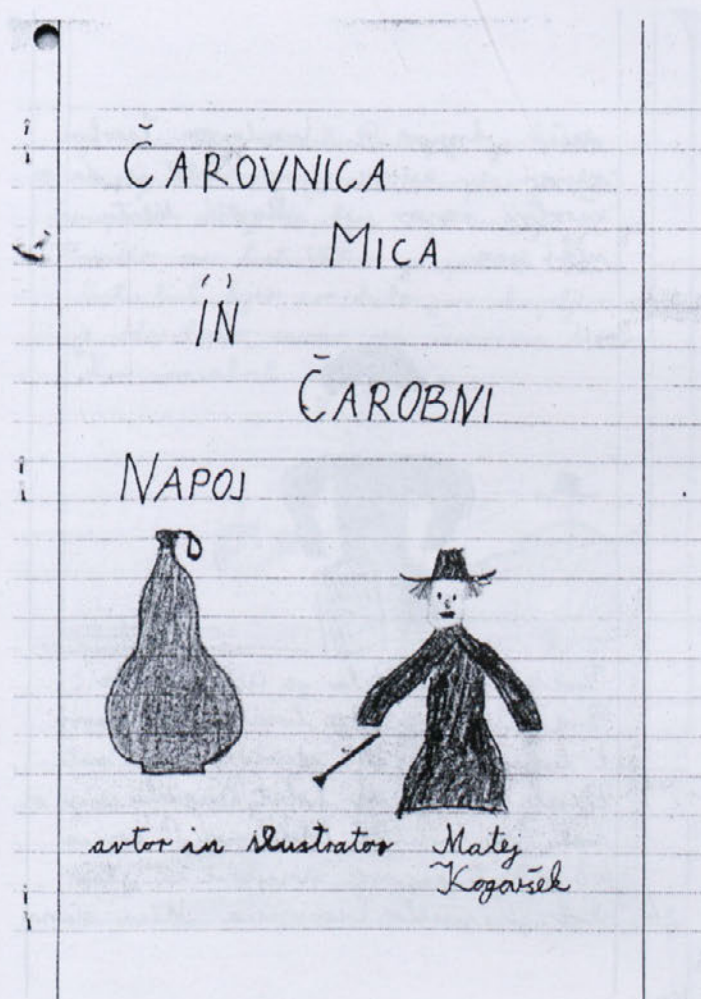
Ko sta se Tinč in Binč prebudila, je babica na hribčku vezala veje, za splav.

»Kaj pa bomo s splavom?« je vprašal Binč.

»Peljali bomo vrečo cekinov. Babica je rekla, da bomo s skupnimi močmi to zmoogli.« A bolj, ko so se delali močne, bolj je bila vreča težka. Babica je rekla, da bodo pomalicali in legli. Ko je bil splav narejen, so ga spustili v vodo in privezali za štor. Potem se je spomnila, da je pozabila vesla. Odšla je v gozd in prinesla tri veje.

Priveslali so domov in zlatnike predali policistom. Dobili so lepe nagrade. Živel so srečno do svojih dni.

(Miha Mate: Babica v supergah) nadaljevanje zgodbe

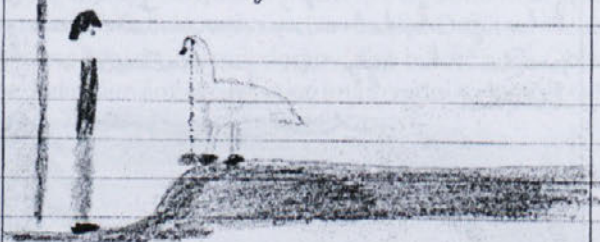
PRSTAN

Žan Menegatti

Nekoč, pred davnimi časi, ko so živeli samo škrti ter jamski troli in čarovnice, je obstajal prstan. Jamskim trolom je dajal nadnaravno moč. Nikoli jih ni nihče premagal, saj jim je prstan pomagal, da so uspeli v vsem, kar so počeli. Prstan jim je podaljševal življenje. Nekega dne pa je poveljnik trolov izgubil prstan. Poveljnik ni dolgo živel brez prstana. Kmalu potem je umrl. Nedaleč stran od trolov je majhna vas. V njej je živelo veliko majhnih škrtov po imenu Picko. Picko je bil star štiri leta, ko je v koruzi našel prstan. Pobral ga je in nesel domov. Zvečer je k njemu prišel čarodej Gandalf. Picko mu je povedal za prstan. Gandalf je bil presenečen nad prstanom, ker ga je hotel uničiti. Če bi prstan vrnil k troli, bi dobili nadnaravni značaj. Gandalf je Pickotu naročil, naj gre v sosednjo vas, ker bo v njegovi do noči vse polno trolov, ki bodo iskali prstan.

Picek se je takoj odpravil v sosednjo vas Brigo. Na poti proti Brigi je srečal prijatelja Šmiheca. Šmihec je rekel, da mu bo sledil celo njegovo potovanje. Na poti je Picek našel še nekaj hrabrih bojevnikov, ki jih je vzel s seboj. Zelo so mu prišli prav, saj so se morali boriti proti smrtonosnim krokarjem. Ko so odšli iz vasi Briga, so se morali napotiti k rudniku Morije. Tam so se morali spopasti z veliko hobotnico, ki jih je zaprla v rudnik. Notri so se spopadli z grozno temo. Kmalu so naleteli na ogenj bruhajočega zrnja. Ko so ga s težavo premagali, so izgubili enega sopotnika. Dolgo so žalovali za njim, vendar so morali začeti s hojo do vulkana Bruhalnika. Pot do Bruhalnika je bila dolga 2340 kilometrov. Imeli so še par tednov hoje, ko so jim jamski troli prekržili pot. Jamskih trolov je bilo približno dvajset tisoč. Ko se je vnel boj, so bili Picko in ostali skoraj zmagovalci, ko se je začela tresti zemlja. Zagledali so nekega groznega stvora, ki so ga vsi klicali Orc. Orc je imel na vsakem prstu en prstan. Picko je ugotovil, da ima iste prstane kot on. Prijateljem je rekel: «Vzemite mu vse prstane! Le tako ga bomo premagali!»

Balica se je rudičila. Bila je prestrašena in rokoobjina, ko je uvidela, da je la bod. Vedela, da jo je račarala Mica. Ušla je domov. Ko je pred vrati poravnala sem odprl. Tako sem se prestrašil, ko sem pred vrati razgledal laboda. Po glasu sem prepoznal laboda. Bila je balica isto objokana.

Upiral sem jo kakaj je labod. Vse mi je pojasnila. Prebral sem nekaj knjig, a v nobeni ni pisalo kako li labica dobila človeško podoba. Prosila me je naj bi sem dokler ne najdem prave knjige. Se zdaj nisem našel prave knjige. Končno sem

3

našel knjigo z naslovom: Čarobni napoji za spreminjanje. Pisalo je, da je čarobni napoj pri klovem Mestu v neki jasi.

Povedal sem ji. Bila je zelo vesela. Povedal sem ji kje biva naša napoj. Z balico sva se odpravila na pot. Zlesel sem ji na hrbet. Dvignila se je v vrak in poletela letela sva 2 uri in 43 minut, da sva prišla v jaso. 4. kot je pisalo. Čarovnica Mica nama

Prijatelji so se strinjali in takoj začeli mahati z meči. Malo prijateljev je dobilo prstan. Velikan je imel samo še en prstan. Picko je dobil devet prstanov. Manjkalo mu jih je še pet, pa bi lahko pričaral, kar bi si zaželel. Ko so premagali Orca, je v grmu nekaj zašumelo. Bil je merjasec. Zakadil se je v Picka. Picek je hitro vrgel prstane vsakemu prijatelju. Ko je bil merjasec že skoraj pri njem, je Picko rekel: «Natakните si prstan na prste!». Prijatelji so ga ubogali. Nato so izginili. Merjasec se je takoj ustavil in gledal okoli sebe. Bil je tako zmeden, da je omedlel. Prijatelji so prstan sneli in ga dali Picku. Pripravili so žar in spekli merjasca. Ko so ga pospravili, je Picek pozabil pogasiti ogenj. Prehodili so pol kilometra, ko je nekaj zasmrdeło. Gozd je zajel požar in gorelo je tako, da bi tudi ponoči videl pot bolje kot podnevi. Mimo je pritekel nek škrat z vedrom vode. Povedal jim je, da je ta gozd Orcov. Picko ni vedel, kaj naj stori. Tedaj se je nečesa domislil. Nataknil si je prstan in si zaželel, da bi se ogenj pogasil. In res se je. Ravno v pravem trenutku je bil ogenj pogašen, kajti ravno takrat se je zemlja stresla in prišel je Orc.

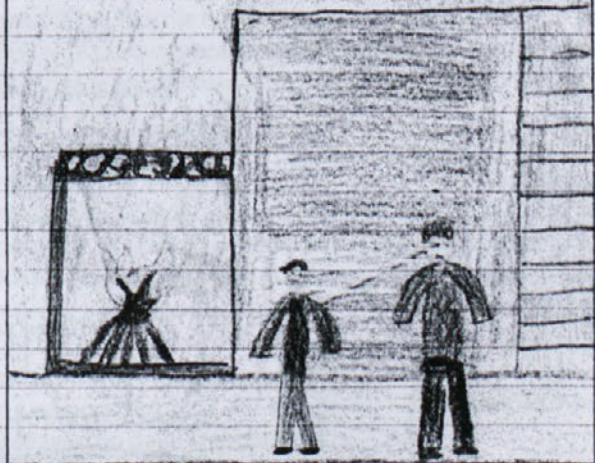
Opazil je Picka in se razjezil. Začel je zamahovati s kladivom okoli sebe. Orc je ranił enega bojvnikar. Picko je moral hitro iti k prijatelju Gandalfu. Ta mu je skuhal zdravilo za ranjenega prijatelja. Ta je hitro okreval. Ko se je pozdravil, so odkorakali dalje k novim dogodivščinam naproti. Komaj so odšli iz bolnice, je Picku padel prstan na tla. Iz grmovja zraven jezera Bingodor se je stegnila lovka. Zgrabila je prstan in ga potegnila v jezero. Pickotov prijatelj Isuldorgo je zgrabil lok in ustrelil v jezero. Nekaj je zacvililo. Bila je velika riba, ki je skočila na kopno. Prijatelji so se čudili, kajti riba je imela noge. Zapodila se je proti njim. Niso imeli časa, zato so zbežali. Riba se je spotaknila in si zlomila nogo. Komaj je prišepala do jezera in se vrgla noter. Prijatelji so si oddahnili, vendar je Picka skrbelo glede prstana. Z desetimi prstani si je lahko zaželel samo tri želje. Picek si je zaželel, da bi imel sedem potapljaških oprem zase, Isuldorga, Benda, Lurgo, Octavia, Grandija in Pickovega brata dvojčka Pipija. S potapljaško opremo so šli raziskovat jezero. (se nadaljuje)

je ves čas sledila. Babica je našla napoj. Taka se je veselila, da je hči popila. Sedaj kapljice tega napoja je je padlo na list. Veter je pihnil in tist list kjer so bile gor kapljice je odpihnilo ravno na jarovnico Mico. Kor naskrat je izginila.

5

Z babico sta se odpravila domov. Ko sta prišla domov sta se usedla na avens tople pečke. Ta dan je bil na razburljivo je rekla babica.

In tako sta živele srečno do konca svojih živih dni.

KONEC

1

6

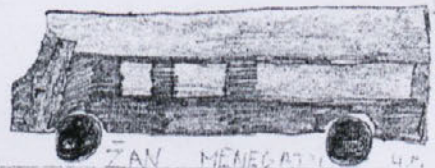
ČAROVNICA JEDRT IN ČUDEŽNI NAPOJ

Lara Menegatti in Niko Gantar

Nekoč se je Superbabica sprehodila po gozdu. Zagledala je staro hišo, ki je bila zelo zaraščena. Superbabica je pogledala skozi okno. Notri je zagledala čarovnico Jedrt, ki je kuhala nekkšno zeleno omako. Superbabica je potrkala na vrata. Jedrt jih je odprla in povabila na večerjo. Najprej sta pokadili eno veliko cigaro. Potem sta pojedli zeleno juho. Čarovnica ji je zaupala nekaj steklenic čudežnega napoja. Voščila ji je lahko noč in zamahnila s paličico po njej. Spremeniti bi se morala v čudežnega princa, a se je spremenila v žabo. Čarovnica Jedrt se je veselila te čarovniške napake. Zato jo je spremenila v žabo, ker vsak dan šari po njenem gozdu. Žaba je odskakljala domov in šla v posteljo ter takoj zaspala. Drugo jutro se je oblekla v dojenčkove obleke in odskakljala v trgovino. Ko je vstopila, je prodajalka mislila, da je pošast. Poklicala je varnostnika in ta je prihitel v trgovino. Varnostnik se je tako smejal, da je raje takoj zbežal. Prodajalka pa je še kar naprej cvilila: «Joj, joj, tukaj je pošast!» Žaba se je ozirala in se spraševala, kje je kakšna pošast. Ni se zmenila zato, ampak je šla kupit krompir in solato. Ko jih je iskala, so se ji ljudje smejali, a ni vedela, zakaj. Drug dan je čarovnica Jedrt prišla na obisk k žabi in ji rekla: «Ti nisi žaba, temveč super babica.» Jedrt se ji je zlagala. Babica je zdaj mislila, da je človek, zato je popila napoj, ki je ga je dala čarovnica. Zdaj so se šele začele težave, postala je Čombo. Čombo je imel vedno veliko težav. Prosil je čarovnico, da mu pomaga. Ker je bila hudobna, mu je naložila veliko nalog, ki jih je moral izpolniti. Tudi s tem je imel težave. Srečal je dobro vilo in skupaj sta izpolnila vse naloge. Pretentala sta čarovnico Jedrt. Vzela sta vse čarovniške knjige in skupaj spremenila Čombota v superbabico. Čarovnico pa sta začarala v stensko uro. Dobra vila in superbabica sta postali dobri prijateljici. Naselili sta se v čarovničino hišo. Na steni pa je dan in noč tiktakala čarovnica.

V Idrijo

Ko smo v Idrijo prišli,
smo si Modrega Medvedka ogledat zli,
hitro pomalcali.
In si knjižnico ogledati.
V knjižnici je vse polno knjig,
le kaj bi knjižnica brez njih.
V knjižnici hitro smo opravili
in se v Berkovo sobo odpravili,
V Berkovi sobi smo nekega štrica poslušali,
malo je manjkalo pavi bi zaspali,
Ko ura enajst je odbila
nas učiteljica je na avtobus povabila,
od tam pa smo domov se odpeljali,
in sladko zaspali,

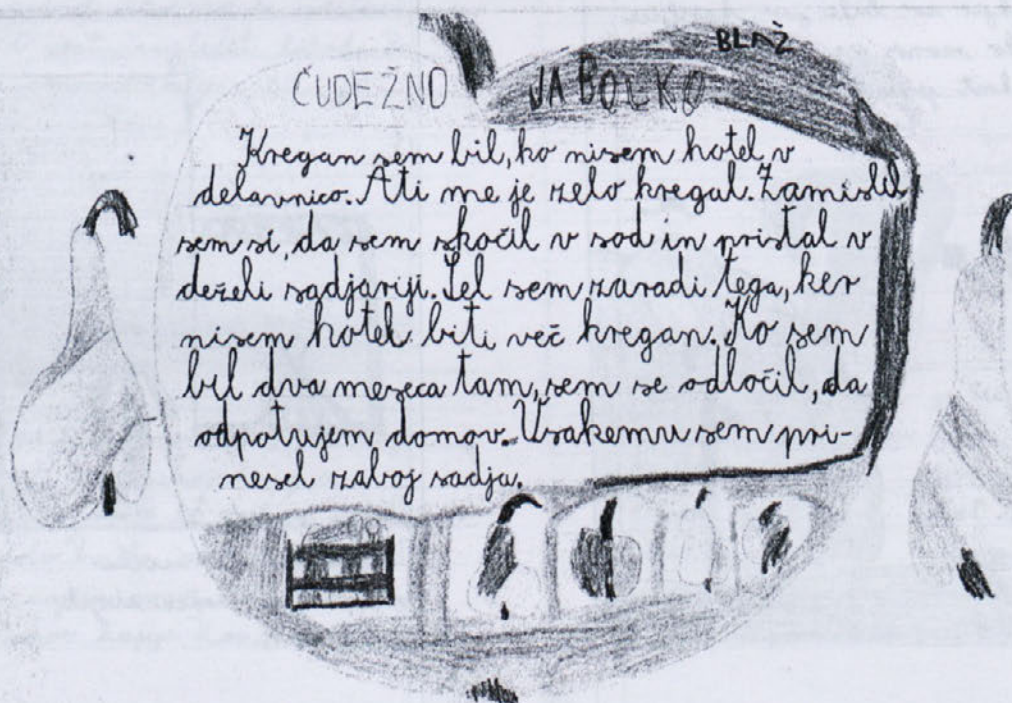

BLAŽ

ČUDEŽNO

JA BOLKO

Kregan sem bil, ko nisem hotel v
delavnico. Ati me je zelo kregal. Zamislil
sem si, da sem rabil v sod in pristal v
deželi sadjarji. Tel sem zaradi tega, ker
nisem hotel biti več kregan. Ko sem
bil dva meseca tam, sem se odločil, da
odpotujem domov. Vsekem sem pri-
nesel rabog sadja.

DEBELUŠČKOVI ŠKORNJI

Mirjam Rejc

Kmet Aleksander je bil ponosen na svojega zajčka Debeluščka. Ni mu bilo žal, da ga je vzel na svojo kmetijo. Kako rad mu je zajček Debelušček pomagal pri vseh delih, še posebej v hlevu. Rad se je muzal pod kravjimi nogami. Prav nič se ni bal, da bi ga kakšna neroda pohodila. »Zajčkov šviganje je vendarle urnejše od kravjega stopicanja«, si je mislil Debelušček. Zajček Debelušček je dobro znal razdražiti krave. Še bolj kot njihovo prestopanje, mu je bilo v zabavo njihovo glasno mukanje. Kmetu Aleksandru pa vse to le ni bilo preveč všeč. Preveč se je bal za svojega prijatelja Debeluščka.

Če je hotel zajček Debelušček uživati v svojih igrah s kravami, si je moral najprej očistiti svoje igrišče. Vsako jutro in vsak večer je zajček Debelušček vestno očistil hlev in ga nastlal s svežo steljo. Šele nato je nastopil čas za njegovo kavbojsko igro. Seveda pa se je pri vse tem tudi precej umazal. Poleg tega se ga je oprijelo tudi ogromno stelje, da je bil bolj podoben ježu, kot pa zajcu. Bil je tako umazan in zavrt v steljo, da ga je bilo res težko prepoznati. Še posebej so bile umazane njegove tačke. Po vsakem igranju pa je sledilo tudi umivanje in strašno krtačenje zajčkove dlake. V tem pa Debelušček ni prav nič užival. Nasprotno, zanj je bila to prava nočna mora.

Kmet Aleksander je dobro vedel, kako mučno je umivanje za ubogega Debeluščka. Zajček se je bal vode, ker mu je preveč tekla v ušesa. In po vsej dlaki ga je zeblo, ko ga je voda tako namočila. Najbolj grozno pa je bilo cukajoče krtačenje. Zajčku se je zdelo, da mu bodo ob krtačenju populili vso dlako. Po umivanju se je vsakič ponovno gledal v ogledalu ali jo je sploh še kaj ostalo.

Bližal se je Debeluščkov 5. rojstni dan. Kmet Aleksander je dolgo premišljeval, kaj naj zajčku Debeluščku podari. Nič pametnega mu ni padlo na misel.

Ko sta se nekega večera z zajčkom Debeluščkom odpravljala spat, je kmet Aleksander vprašal zajčka Debeluščka: »Debelušček, kaj naj ti podarim za rojstni dan? Kaj si najbolj želiš?«

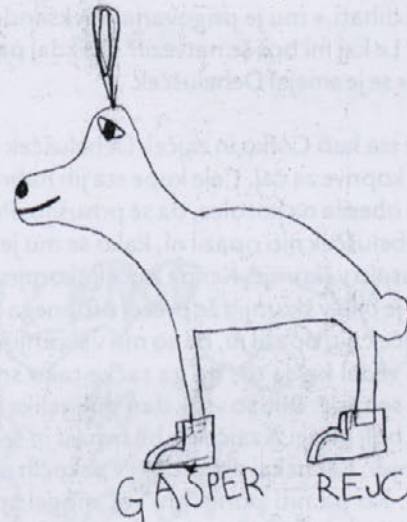
»Goro korenja! Da se ga bom tako najedel, da mi bo iz ušes ven gledal«, je v šali odgovoril zajček Debelušček.

»Ah, Debelušček, tega imaš že zdaj dovolj. Lahko ga ješ kolikor hočeš. To ni pravo darilo za rojstni dan,« mu je odvrnil kmet Aleksander.

Več dni je Aleksander premišljeval o darilu. Potem se mu je nekega jutra med opravi v hlevu naenkrat le posvetilo: »Aha, poglej ga zajca umazanega. Zdaj mi je padlo na pamet! Škornje potrebuje zajec! Škornje! Da ne bo več tako umazan!«

Že naslednji dan se je Aleksander odpravil v mesto po nakupih. Seveda Debelušček o tem ni ničesar vedel.

V trgovini s čevlji je Aleksander kupil dva para gladkih škorenjcev. Modri in rdeči par škorenjcev. Rdeči za prednje tačke, modri za zadnje tačke.

Gasper Rejc
Zajec s škornji

Na Debeluščkov 5. rojstni dan je Aleksander navsezgodaj zjutraj zbudil svojega prijatelja: »Ta-daamm: Vse najboljše za te, vse najboljše za te, vse najboljše moj prijatelj, vse najboljše za te! Dobro jutro, dobro jutro Debelušček in vse, vse najboljše za tvoj veliki dan, tvoj 5. rojstni dan!« V rokah je Aleksander držal velik paket ovit z veliko modro pentljo in ga ponujal zajčku Debeluščku.

Debeluščku so sijale oči od veselja in radovednosti: »Le kaj neki je v tej škatli?«. Takoj se je zahvalil za darilo in urno odprl škatlo. Kar obstal je, nato pa vesel pograbil škorenjce. »Najlepša hvala, Aleksander, za te najlepše škornje na svetu. Zdaj moje tačke ne bodo več tako umazane.« In že jih je nataknil na tačke in stekel ven. Takoj jih je moral pokazati kužiju Cofku. Ta je bil kar malo nevoščljiv. Kdo pa ne bi imel tako lepih novih škornjev? Tudi njemu bi prav prišli.

Debelušček je škornje nosil od jutra do večera, pozimi in poleti. Zajček se je tako navezal nanje, da jih je sezul le ponoči. Vsak dan si jih je lepo očistil in spravil pod posteljo do naslednjega dne.

Neke noči pa se je Debeluščku sanjalo, da se je med spanjem k njemu v sobo priplazil kuži Cofko in mu hotel ukrasti škornje. Zjutraj se je Debelušček samo nasmehnil in rekel: »Saj so bile samo sanje.« Naslednjo noč pa se je zgodba ponovila. Tokrat se mu je sanjalo, da se je kuži Cofko v sobo priplazil skozi okno in mu odnesel škornje. Zajček se je prebudil iz sanj. Urno je pogledal, če so njegovi škornji še pod posteljo. Kar oddahnilo se mu je. Hitro je pograbil škornje in jih nataknil na noge. »Zdaj jih pa ne bom več sezul. Pa mi jih zdaj naj ukrade, če more,« je samozavestno dejal Debelušček.

In tako je tudi bilo. Od tistega dne zajček Debelušček ni več hotel sezuti svojih škornjev. Aleksander se je samo čudil kaj ga je prišlo, da se tako čudno obnaša. Zvečer, ko je šel zajček spat, je škornje lepo očedil in obrisal, sezul jih pa ni. Samo smuk v posteljo in zjutraj iz postelje.

Kmet Aleksander je zajčku zaman dopovedoval, da mora škornje vendarle kdaj pa kdaj sezuti. »Tačke te bodo bolele, Debelušček. Tačke morajo tudi dihati.« mu je prigovarjal Aleksander. »Pa še kaj, Aleksander? Le kaj mi boš še natvezil? Od kdaj pa imajo moje tačke pljuča?« se je smejal Debelušček.

V četrtek popoldne sta kuži Cofko in zajček Debelušček tam za kozolcem nabirala koprive za čaj. Cele kupe sta jih nabrala, jih povezala v šopke in obesila na kozolec, da se posušijo. Pri vsem tem delu zajček Debelušček niti opazil ni, kako se mu je precej koprivovih semen usulo v škornje. Ker pa zajček škornjev že kar nekaj časa ni sezul, je bilo v škornjih že precej drobnega prahu, peska in zemlje. Zajček niti opazil ni, da so mu v škornjih vzklike koprive. Še sam ni vedel kaj je to, da ga tačke tako srbijo in pečejo. Koprive pa so rasle. Bile so vsak dan bolj velike in vsak dan so Debeluščka bolj pekle. A zajček je bil trmast in še vedno ni hotel sezuti škornjev. Kar nekaj dni je trpel v pekočih mukah, podnevi in ponoči. Ko pa niti ponoči ni več mogel spati, je neko jutro le sklenil, da škornje sezuje. Seveda mu je kuži Cofko moral prej obljubiti, da mu jih ne bo vzel. »Kdo bo pa maral take škornje, iz katerih koprive rastejo?!« se je smejal kuži Cofko. A škornji se le niso tako zlahka sezuli. Celo popoldne sta kmet

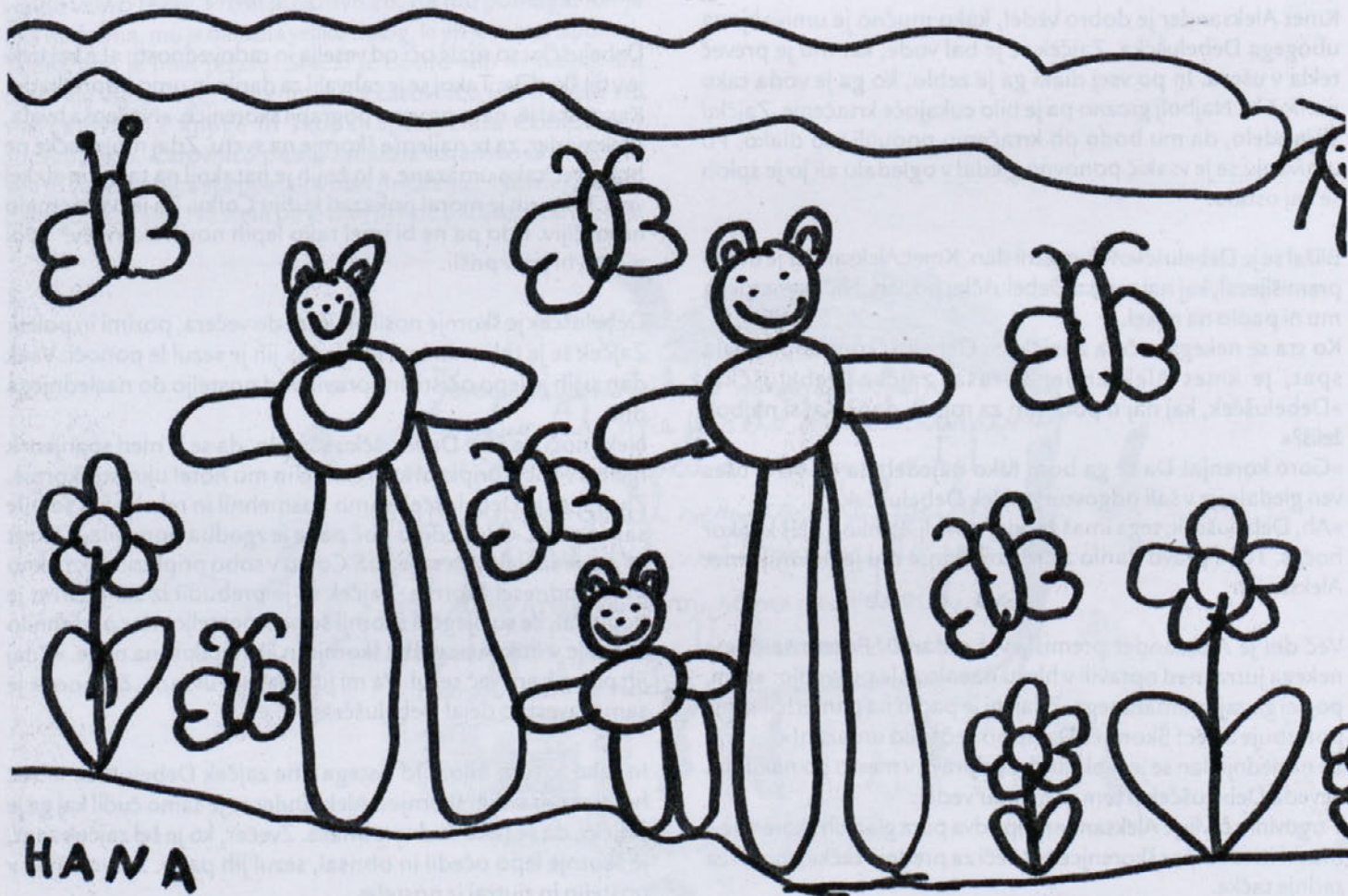
Aleksander in kuži Cofko vlekla škornje z Debeluščkovih tačk. Tako so se ga oprijeli, da sta Debeluščka komaj rešila. »Še tri dni bi počakal, pa bi jih za vedno imel na tačkah,« je dejal kmet Aleksander.

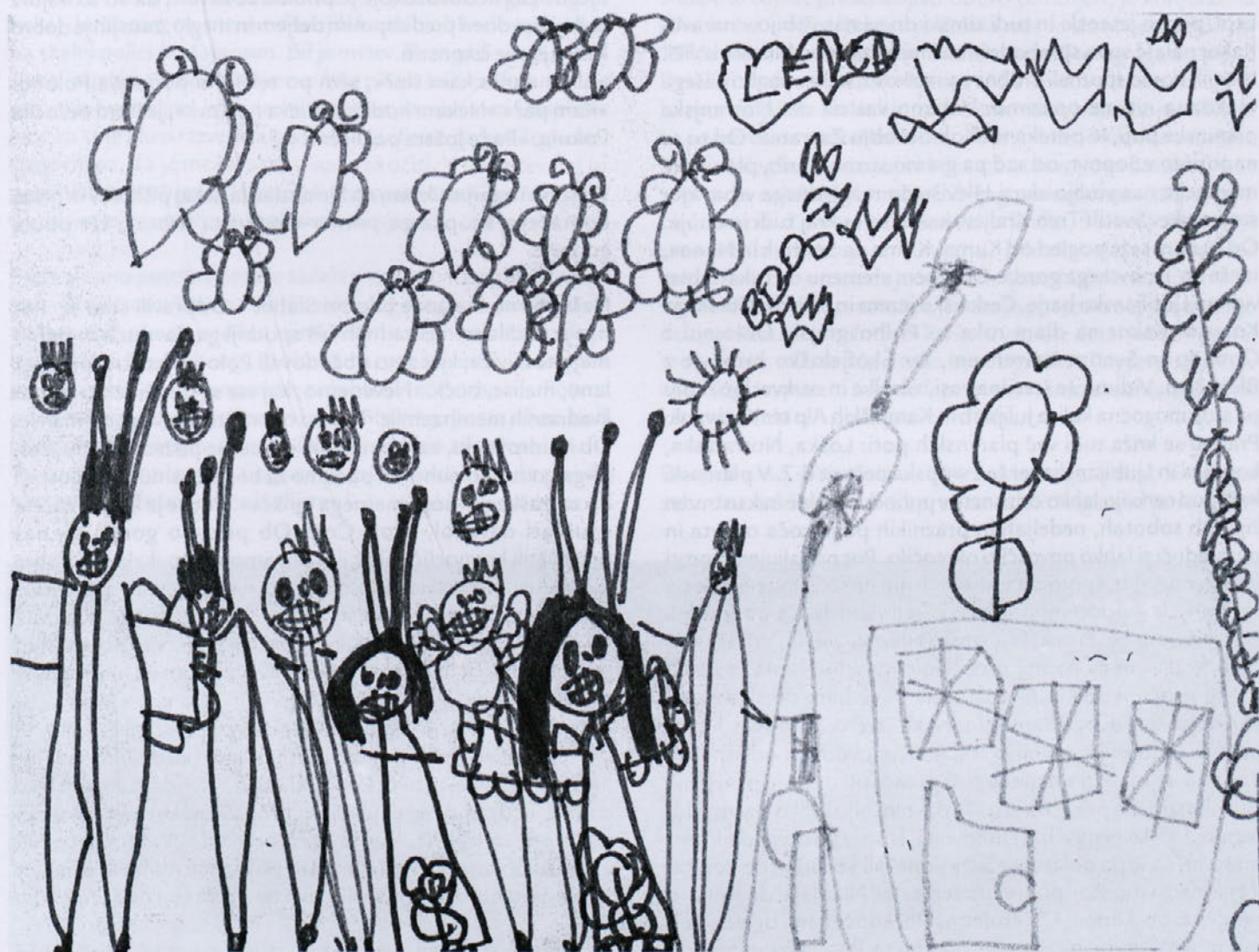
Zajčku Debeluščku pa so solze tekale po ličkih od sreče. Prej je že skoraj obupal, da škornjev ne bo mogel več sezuti. Ves vesel se je obema prijateljema zahvalil za pomoč. Spoznal je, da kuži Cofko le ni tako hudoben, kot se mu je zdelo in da je včasih dobro upoštevati tudi kakšen Aleksandrov nasvet. Aleksandru se je malo opravičil: »Mar bi te poslušal, pa mi ne bi bilo treba trpeti takšnih opeklin.«

Zdaj si je zajček Debelušček z veseljem šel očistiti tačke, čeprav so ga še vedno pošteno pekle. Le da se je rešil kopriv. Prav tako pa je očedil tudi svoje škornje. Po umivanju se je mirno ulegel na kavč, kuži Cofko pa mu je tačke namazal s šentjanževim oljem. »O kako, so danes moje tačke lahke in čiste«, je dejal, »in kako lepo dišijo!« Hvaležno je pogledal svojega prijatelja.

Odslej se Debelušček ni več bal sezuti svojih škornjčkov in tudi grde sanje se ponoči niso več pojavile.

pobarvanka

Otroški zborček

NOTRANJSKA PLANINSKA POT POTEKA TUDI OB ROBU ZAVRATCA

Franc Bogataj

Lepi, pozno jesenski in tudi zimski dnevi nas vabijo v naravo. Kakor nalašč so za sprehode in za krajše izlete po bližnji okolici. Na njih bomo spoznali drobne zanimivosti, ki jih v naglici našega vsakdana niti ne opazimo. Vabimo vas na del Notranjske planinske poti, ki poteka tudi ob obrobju Zavrata. Od tu se napotimo v Sopovt, od tod pa gremo strmo v hrib, planinske markacije nas vodijo skozi Hlevišo do razglednega vrha, kjer stoji cerkev Svetih Treh Kraljev, kakor se ta kraj tudi imenuje. Od tu nam seže pogled od Kuma, Krima na Snežnik in Nanos, ter še do Trnovskega gozda. Ob lepem vremenu od tukaj lahko vidimo Ljubljansko barje, Cerkniško jezero in celo del Gorskega Kotarja. Kakor na dlani roke so Polhovgrajski Dolomiti z Grmado in Svetim Lovrencem, ter Škofjeloško hribovje z Blegošem. Vidimo še številne vasi, zaselke in cerkve. V ozadju pa stoji mogočna kulisa Julijskih in Kamniških Alp ter Karavank. Prav tu se križa tudi več planinskih poti: Loška, Notranjska, Logaška in Ljubljanska ter še Evropska pešpot E-7. V planinski koči pod cerkvijo lahko odtisnete v pohodniški dnevnik ustrezen žig. Ob sobotah, nedeljah in praznikih pa je koča odprta in mimoidoči si lahko privoščijo okrepčilo. Pot nadaljujemo proti Hlevnemu vrhu, spotoma v bližini osnovne šole naletimo še na zanimivost – podzemno jamo, ki je bila odkrita ob gradnji Rupnikove linije. Potekala je preko Hlevnega vrha, Vrha Svetih Treh Kraljev in še naprej proti Golemu vrhu. Jama je dolga okrog tisoč metrov in ni dostopna navadnim obiskovalcem. Lahko pa si tudi ogledamo Račevsko jezero, ki se včasih tudi posuši. Pri tem je zanimivo, da količina vode ni odvisna od padavin in je lahko v največji suši polno, ob deževju pa izgine. Ljudsko izročilo pravi, da je tod v davnini bilo veliko jezero, ki je segalo do Hlevnega vrha. Duhovniki, ki so iz Javorja hodili sem maševat, so se po dolini reke Sore pripeljali s čolnom do Popita. V Hlevnem vrhu stoji podružna cerkev Sv. Nikolaja, domnevno zgrajena ob koncu 17. stoletja. Po končanem ogledu teh zanimivosti nadaljujemo pot do kmeta Popita in naprej po Popitovi grapi nazaj do Sopovta. Tu se naša, približno štiriurna pot konča. Če pa še nismo preveč utrujeni, lahko gremo iz Sopovta nekaj sto metrov po cesti proti Žirem do podzemnih jam, imenovanih »Matjaževe kamre«. Tu so se v davnini skrivali vojaški begunci – dezertjerji. Zgodovinsko je tudi dokazano, da je v teh jamah živel tudi jamski človek.

Planinski pozdrav in srečno na pot!

ZAVRAŠKI TRIGLAV

Judita Treven

Letošnja rožn'venska nedelja je bila lepa. Eden tistih dni, ki te kar povleče ven, stran od televizorja in podobnih »bogov« sodobnega sveta, ki neopazno a vztrajno kradejo človeku njegov čas in dušo. Svoje je pridala še zavest, da so to najbrž zadnji lepi dnevi pred zoprnim dežjem in meglo, zato jih je dobro kar najbolje izkoristiti.

»Ali bi danes kam šla?«, sem po telefonu pobarala Polono. »Kam pa?« »Nekam hodit«. »Grev na Kovk«, je hitro odločila Polona. »Pa še Jožeta pokličem!«

V majhen nahrbtnik sem na hitro stlačila nekaj piškotov in nekaj domačega šnopca za primer »mokrega hrbta«, ter obula gozjarje.

Naše zbirno mesto je bilo pri Slabet¹. Odpravili smo se. Pot nas je vodila mimo zadnjih hiš spodnjega Zavrata in mimo majhne njivice, kjer smo občudovali Polonin letošnji pridelek lanu, melise, bučk...Neverjetno, kaj vse se da pridelati na par kvadratnih metrih zemlje. Tu smo nabrali tudi prve gobe-marele. Ob modrovanju, kaj bo nastalo iz sicer že požetega lanu, češ, ali ga bo za eno rjuho, ali pa samo za brisačo, smo hitro dospeli do zavraškega »nogometnega igrišča«. Pot se je kmalu začela spuščati navzdol, proti Črni. Ob poti po gozdu so nas presenetili krepeljčki, kot jim pravimo. »Mm, kako bo dobra juha«, sem pomislila, ko sem jih tlačila v moj mali nahrbtnik. »Tu je pa »zavraška prižnica«, je vzkliknila Polona in pokazala na izbočeno skalo, ki je sredi gozda vodoravno štrlela nad strmim pobočjem. Verjetno ji je prav njena oblika nadelala tako imenitno ime... Tod mimo je vodila glavna pot v Vipavo. Iz Žirov mimo Puca, mimo zavraške prižnice v spodnji Zavratac in naprej čez Veharše ter po stari poti čez veharško dolino. Sedanje poti čez Mrlišo še ni bilo. Pot je bila slaba, vendar z vozom se je dalo iti. Druga pot pa se je odcepila od Žirovske ceste kmalu za odcepom za Izgorje, kjer je most čez vodo. Potem je vodila mimo Skoblarja, kjer je bil mlin in po klancu mimo košenine v Strojarsjevo rupo, kjer je zavila levo ter prišla ven na Štirn grič...

Naša pot je postajala vedno bolj strma in spolzka in čevlji je vse bolj pogosto zdršaval na mokrem listju. Ob poti in tudi po poti je bilo vse polno sirovk, očitno je bila njihova sezona na vrhuncu.

Dospeli smo do dna, do Bezjakove grape. Ruševine nekdanje hiše-mlina, ki jih je oklepel živozelen mah, so mi porajale vprašanja, kakšno neki je bilo življenje v tej grapi, ki jo sonce poleti le za kratek čas oplazi, pozimi pa še to ne. Kako so ljudje živeli v tej večni vlagi, verjetno jih je pestila revma...Mlin je propadel že pred drugo svetovno vojno in od takrat se je nosilo mlet v Sopot ali pa v Lanevski mlin. Nekaj let pred vojno je hiša še stala. Ljudje pa... Mama Urša, ki je umrla pred koncem druge svetovne vojne, od otrok pa je bil Franc najstarejši, potem Tone, pa Matevž, rojen leta 1920, ter Johana in Mici.

Na desni strani Črne je bila hiša, hlev je bil čez vodo, na drugi strani. Prav tako na drugi strani, malce od hleva pa še en majhen stegnen kozolček. Čez vodo je vodila brv. Iz Rup in Kovka so ljudje hodili k maši po poti mimo Bezjaka...

Ob pogledu na čudovit slap me je prevel nelagoden občutek... Tu se je torej dogajalo... Bilo je poleti leta 1944. Skozi vas so domobranci gnali uklenjenega človeka... Bil je Janez Kavčič, Birtov z Vrsnika. Stari Slabe, ki je bil lovec, ga je našel nekaj dni za tem na enem od svojih lovskih obhodov. Sedel je na skalni polici pod slapom. Bil je mrtev. Potegnili so ga izpod slapa in ga pregledali. Na njem ni bilo nikakršnih znakov nasilja, niti ni bil ustreljen, zato je bil verjeten vzrok smrti utopitev. Novica se je hitro razvedela po vasi in ljudje so ga hodili gledat. Govorili so, da je moral sam v vodo skočiti. V utopitev naj bi ga prisilili domobranci, ki so imeli postojanko na Gorah. Nekdo naj bi jim zastrupil vodo in osumili so njega...

Prečkali smo potok. Pot se je začela viti strmo navzgor. Tu smo naleteli na štorovke in na številne druge gobe, ki so bile deležne našega občudovanja. Med njimi tudi na zeleno mušnico, ki je bila deležna še posebnega spoštovanja, prava »kraljica Margot« med gobami - če imaš opravka z njo, ti ni več pomoči... Potem pa spet krempeljčki, pa štorovke - nahrbtnik je postajal vse bolj poln, mi pa vse bolj zadihani... Dospeli smo do zelenih pašnikov. Tu so se bohotile vitke tintnice, ki pa so vsebovale že preveč »tinte« in bi bile uporabne kvečjemu le še za kakšno tintno pero...

Spet smo zagrizli v hrib. Naša sapa je postajala vedno glasnejša in naši stavki vedno bolj pretrgani. Pot se je izgubila na strmem gozdnatem pobočju in le shojeno listje je dokazovalo, da smo še vedno na pravi poti. Zadihani smo dospeli do vrha. Vsaj tako sem mislila. Le »planinska koča« se mi je zdela malce nenavadna. Betonirana iz belega betona je malce spominjala na hišico, kakšno so imele Barbapape v risankah, ki so bile v mojih časih zelo priljubljene... Italijanski bunker izpred druge svetovne vojne, presenetljivo dobro ohranjen, je kraljeval na vrhu hriba... »Tistikrat se je delalo noč in dan. Leta 1939 ali 1940. Imeli so vso gradbeno mehanizacijo, agregate, luč,... Delali so Italijani, samo vojaki, vaščani nič. Pod kupolo naj bi bil menda jeklen klobuk in zalit z betonom, neprebojno. Bila je to pomembna strateška točka. Tam so bili do kapitulacije leta 1943. Poleg bunkerja naj bi bile tam tudi vojaške barake...«, se spominja nekdanji domačin. Z njegove kupolaste strehe smo občudovali Zavratec in okoliške hribe. Še bolj pa me je presenetila notranjost bunkerja, pričakovala sem namreč temno, vlažno, razpadajočo notranjost. Nič od tega. Notri je bilo zračno, suho, prostor pa je s svojo posebno oblikovanostjo deloval skoraj mistično... »To še ni vrh«, je dejal Jože. »Naprej moramo!«. »O, to je pa tako kot če greš na Triglav, najprej je mali Triglav, potem šele sledi pravi vrh«, smo družno ugotovili, ko smo jo ubirali proti pravemu vrhu...

Dospeli smo. Vrh Kovka, 824 m visokega hriba, ki se pne zahodno od Zavratca. Čeprav to ni bil Triglav in je tudi naš

Na skali s skrinjico, v kateri je vpisna beležka in »šnopček«. Foto Jože Lazar, Z. 16

napor bil ustrezno manjši, nas je navdal delček tistega posebnega občutka, ko prispeš na vrh... Sonce se je poslavljalo, na nebu se je že pojavila luna in vse je žarelo v oranžnih odtenkih zahajajočega jesenjskega sonca... »Do vrha je še položna vesina... In nato, toliko časa pričakovani vrh. Veliko je prostora. Iz doline je videti ena sama konica, kjer bi človek pričakoval komaj kaj ravnega, tu pa je gotovo vsaj deset kvadratnih metrov položnega terena. Čudni občutki nas obdajajo... Samo gledamo. Na zahodu je še vedno rdeče, na vzhodu pa že prava noč. Rožnato zapuščino sonca na eni strani in črno konca dneva na drugi strani povezuje v sredini pas ledene modrine, ki ne zajema samo neba, temveč vse predmete, ki so odeti v led. In sredi te praznine luna...«

Tako opisuje »svoj vrh« Matevž Lenarčič, ko je skupaj s svojima soplezalcema osvojil vrh Cerro Torreja, patagonske gore, po njegovem najlepše gore sveta.

Usedli smo se na skalo na vrhu in se zatopili v pokrajino pred seboj...

«Usedi se na skalo ali korenine stare smreke ali macesna in tiho se zatopi v pokrajino pred seboj in pod seboj. K tebi tiho govore dogodki stotine milijonov let - saj teh gora pred 60 milijoni let še ni bilo. Narava je v globokem morju z bilijoni drobčenih bitij šele pripravljala material in ga nato, ko je postal mnogo stotin, celo nad tisoč metrov debel, v silnih krčih dvignila ter ga prepustila v obdelavo gibanju, narivom soncu, zmrzali, vodi in celo ledenikom. In danes, prav danes smo tako srečni, da stojte gore v dovršeni lepoti nad dolinami in gozdovi, da ob njih uživamo in se učimo od Nje, matere narave.»¹

Nam, Slovencem, je Triglav od nekdaj pomenil nekaj posebnega, skorajda svetega. Ime naj bi dobil po staroslovanskem bogu Triglavu, bogu zemlje, zraka in morja. Triglav ima svojo bajko o zakladu, saj naj bi njegov bližnji sosed Bogatin skrival v sebi neizmerne zaklade. Na sosednjih triglaviških pobočjih naj bi se raztezali rajski vrhovi, ki so jih oskrbovale rojenice, a jih je ranjeni Zlatorog uničil in spremenil v peščene puščave...

Tudi Kovk ima svojo bajko o skritem zakladu. Legenda pripoveduje, da v svojih nederjih skriva poln zvon cekinov, ki so bili namenjeni gradnji cerkve na Kovku. Cerkev so kasneje zgradili v Zavrattu, a zaklad je ostal zakopan na Kovku. Iskalo naj bi ga

že kar nekaj ljudi, a ga še nobenemu ni uspelo odkriti... Kakršnakoli že je resnica, nam bajka govori tem, da je Kovk imel v zavesti ljudi, ki so živeli v njegovi bližini, posebno mesto. Bil je na nek način svet kraj. Pripovedovanje bajke o zakladu ohranja to zavest živo, pogosti obiski pa dokazujejo, da Kovk privablja s posebno energijo.

Vrnitev. Prijetno kramljanje o vsem mogočem. Dragoceni trenutki, ko ni treba paziti na vsako besedo, ko drugi sprejema vse, kar daješ iz sebe... Preveč lepote smo užili tistega popoldneva, da bi bili možni sebičnosti. Zakladi okoli nas so obudili zaklade v nas... Lepota, pristnost, preprostost, plemenitost..., vse se je zlivalo skupaj v zgodnji temi, ki nas je ujela v Klokočah.

»Gora živi svoje posebno, prelepo in čudovito, tiho in samotno življenje. Samo skala, ki si jo tolikokrat pobožal, samo razgled z vrha, ki si ga občudoval, ne zadostujeta, da bi te vezala nase do konca življenja. Mnogokrat ponovljeni doživljaji postanejo manj zanimivi, slike in dogodki, ki so nas prvokrat in nekajkrat očarali, nas ne privlačijo več z elementarno silo mladosti. Postarali smo se zgodaj, v hribe hodimo vedno manj in končno izostanemo. Še bi zmogli tudi težje ture, a preveč smo samo hodili v hrib.

Če pa živiš z goro njeno življenje, če se poglobiš hribovcu v dušo, v njegovo vero, pesem, bajko in zgodovino, če se poglobiš v rast glavičaste modrike na vrhu Triglava, avriklja, smrek in borov v skalnatem podnožju, v borbo živali za obstanek in tisoč drugih znamenj življenja, ljubezni in lepote, ki se tukaj kaže v večjih nasprotjih kakor v dolini, potem ne boš pozabil planin in ti bo priroda v poznih letih v otožnih trenutkih v oporo.»²

Letošnja rožn'venska nedelja je bila lepa. Ne samo zaradi lepega vremena. Bila je lepa, ker je v meni obudila tisto lepoto, ki jo vsi nosimo v sebi, a jo teže vsakdana prekrijejo, da na površju ostanejo samo še brezvoljnost, naveličanost, tarnanje... In bila je lepa zaradi spoznanja, da ostane tvoja duša prazna, če samo osvajaš vrhove. Bistvo je v drobnih trenutkih, ki jih tke pot na vrh in nazaj.

¹ Evgen Lovšin, *Planinske študije in doživetja*

² Pavel Kunaver, *Moje steze*

UGANKA

Olga Vehar

Zjutraj hodi po štirih,
opoldne po dveh,
zvečer po treh,
kdo je to?

(ubogi človek)

ŠALE IN ANEKDOTE

• Olga Vehar

»Mihec, kako da imaš tako umazane nohte danes?« vpraša mama.

»Ja ne vem, samo po vratu sem se popraskal!« odgovori Mihec.

»Tine, kam neseš tisto vedro vode?« se začudi mama.

Tine hitro odgovori: »Ven pred vrata, kjer je neki moški, ki pobira prispevek za nov plavalni bazen!«

Mladi očka ves nestrpen čaka pred porodnišnico. Končno pride sestra s trojčki.

»Joj kakšna ponudba,« veselo vzklikne mladi očka, »kar srednjega bom vzel!«

Vlado začuden pravi prijatelju Robertu: »Kako, da ješ zrezek? Jaz sem mislil, da si vegeterjanec?«

»Saj sem, samo danes imam prost dan!« odgovori Robert.

Župnik pri nedeljski maši pridiga o božjih čudesih v naravi.

»V vsaki travi je pridiga,« pravi župnik.

V ponedeljek gre mimo župnijskega vrta sosed Kovač.

Župniku, ki kosi travo na vrtu pravi: »Lepo gospod župnik, da krajšate pridige!«

• Jože Lazar, Z. 16

Zdravniška

Doktor vpraša pacienta: »Kdaj ste začeli tako pogosto piti?«
Pacient mu modro odgovori: »Veste gospod doktor, prvi dan, ko sem se rodil.«

• Nejc Mrak

Na carini

Na mejnem prehodu carinik ustavi avto, govoreč: »Čestitam! Vozite milijonti avtomobil, ki pelje čez mejo. Dobite 10 000 evrov.

»Super«, reče voznik! »tako si bom lahko kupil izpit!«

»Ne poslušajte ga,« reče žena. »Vedno laže, ko je pijan.«
Sopotnik na zadnjem sedišču zavpije: »Sem vedel, da z ukradenim avtom ne bomo prišli daleč!«

Nato pa se zasliši iz prtljajnika: »Ali smo že čez?«

• Evgen Rupnik

Obrīt

Pride Štajerc v Ljubljano h brivcu in reče: »Jaz sem se pršu pa razerat!«

»Mislite obrīt?« Vpraša brivec.

»Ne ob rit, ampak po ksihtu,« odvrne Štajerc.

Nesporazum

Sodnik: »V trenutku, ko je prišlo do nesporazuma, je imel vaš sosed v rokah železno palico. Kaj pa ste imeli v rokah vi?«

»Njegovo ženo, g. sodnik.«

• Janko Rupnik

Franca in Tončka se pogovarjata. Pa vpraša Franca Tončko: »Kaj si danes skuhalo možu za kosilo?«

»Nič.« odgovori Tončka.

»Kaj mu boš pa potem jutri skuhalo?« je še radovedna Franca.
»Mu bom pa pogrela, kar je danes ostalo od kosila.« se odreže Tončka.

Žena se jezi nad možem, da ji nikoli ne nacepi drv.

Mož ji pa odgovori z nasvetom: »Najbolje je, da jih sama cepiš, ker najbolj veš, kakšne potrebuješ.«

V povojnih letih je direktor Peter bral govor in jim dopovedoval, kako velike možnosti imamo za razvoj.

Tako je rekel v funkcionarskem zanosu: »Tovariši, isto sonce nam sije kot Američanom.«

En delavec pa se oglasi: »Saj drži Peter, vendar nam sije z druge strani.«

Sedaj bo menda nova vlada povišala upokojemcem pokojnine za 10%. Ker pa ZPIZ nima denarja, bodo upokojemci dobili povišnico v obliki dodatnega 10 dnevnega letnega dopusta.

Marička si je v postelji zaželela moževega objema in primakne svoje noge k moževim rekoč, da bi se rada malo pogrela. Mož je bil nabrit, vstane in ji v posteljo prinese nogavice. Ne ve se, kako se je potem razpletlo.

Policaja Tine in Vinko sta skupno že dve leti patroljirala po cvetni ulici. Vsak dan, ko sta prišla na konec ulice, je Vinko, ki je bil mlajši, šel čez cesto v trgovino po dva sendviča in ju prinesel k Tinetu, da sta skupaj jedla. Enkrat pa Vinko ostane na oni strani in je svoj sendvič, Tinetovega pa drži v roki.

Tine mu zakliče čez cesto: »Zakaj mi ne prineseš sendviča?« Policaj Vinko mu razloži: »Veš včeraj sem bil pri zobozdravniku, ki mi je izruval zob, potem pa rekel, da moram jesti na drugi strani.«

Goreča molitev

Včasih so dekleta rajši stopala v sveti zakon kot danes, saj jim je zakonski stan nudil tudi lažje preživetje. Danes imajo ženske službe in ni nobena težava, če ostanejo samske.

Tako je eno dekle v prejšnjih časih prav na Brezjah molila k Mariji, da naj ji da moža.

Kleče je molila takole: »Mati Božja, daj mi moža!«

Zgleda, da jo je Marija uslišala, kajti po poroki se je šla srečna zahvalit na Brezje. Poklekne pred oltar in reče: »Mati premila, sem ga že dobila.«

Ko pa je bila nekaj let poročena, spet poroma na Brezje in na kratko reče Mariji: »Mati prečastita, sem ga že sita!«

**OBČINA
IDRIJA**

ZALOŽBA BOGATAJ

ABC MERKUR d.o.o. Idrija
telefon: 05 377 37 47, 05 372 22 80

Idrija, Gregorčičeva 71
telefon: 05 377 34 60, faks: 05 377 23 55

Franci Kavčič

LIVAR d.o.o.

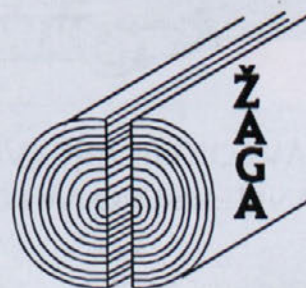
Dole 15 a, 5280 IDRIJA, telefon: 05 37 47 038

ULIVANJE ALUMINIJEVIH IN CINKOVIH ZLITIN

Mercator

TRGOVINA ROVTE

Odkup hlodovine, razrez in prodaja rezanega lesa

SIMON RUPNIK s.p.

5280 Idrija
Telefon: 05 37 47 146, faks: 05 37 47 195

Zahvaljujemo se vsem, ki ste kakorkoli pripomogli k izdaji glasila.

	BOŽIČ d.o.o inženiring
PREDSTAVITEV	- prostorsko in urbanistično planiranje - priprava in izdelava lokacijskih dokumentacij - pridobivanje soglasij - izdelava ureditvenih in zazidalnih načrtov - arhitekturno in gradbeno projektiranje - oblikovanje - notranja oprema - svetovanje
STANOVANJSKO, POSLOVNO IN INDUSTRIJSKO PROJEKTIRANJE	
Kje smo ? Stara rudniška uprava Arkova 43, 5280 Idrija	Telefon ? 05 37 22 5 33 E-mail: bozic.inzeniring@siol.net

AVTOKLEPARSTVO - LICARSTVO - VLEKLA

NARTNIK

Rovte 29, 1373 ROVTE, telefon: 01 750 12 06, 041 540 124

Miza: Globaljig
Cent.- Mont.: Hofman

**AVTOKLEPARSTVO
VULKANIZERSTVO AVTOVLEKA**

Rovte 21 a, 1373 Rovte
telefon: 01 750 10 89, 0609 63 98 77, 041 63 98 77

**IZDELOVANJE
LAM PARKETA**

Jakob Menegatti s.p.

Zavratec 29, 1373 Rovte
telefon: 01 750 11 02, GSM: 031 333 632

frizerski salon
MARTINA

Route 46^A, 1373 Rovte, tel.: 01 750 30 48
01 750 30 49

KLI LOGATEC, d.d.

www.kli.si
telefon 080 12 44

**KOMBI
VZDRŽEVANJE CEST-POTI**

**PREVOZI S TRAKTORSKO
5-TONSKO PRIKOLICO**

MIRKO KOGOVŠEK s.p.

Potok 5, 1373 Rovte, tel.: 01 750 13 84, 041 270 069

PETROL

NAGODE LUDVIK s.p.

**BENCINSKI SERVIS
ROVTE**

telefon: 01 750 30 51

 Izdelki domače obrti

Vojko Česnik s.p.

Osnovni pribor za klekljanje

Obiščite ali pokličite našo delavnico in si izberite, kar potrebujete.

Idrija, Triglavska 43
e-mail: vojko.cesnik@siol.net
gsm: 041 508 988, telefon: 05 37 22 636, faks: 37 22 637

Fotografija: Robert Rijavec

